

Anu Plym

”NUTTURAT JA PAKETIT JÄRJESTYKSESSÄ”

Äitiyden diskurssit vuoden 2019 *Anna* ja *Me Naiset* -
lehdissä

TIIVISTELMÄ

Anu Plym ”Nutturat ja paketit järjestyksessä” Äitiyden diskurssit vuoden 2019 *Anna ja Me Naiset* -lehdissä
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Visuaalisen journalismin maisteriohjelma
Joulukuu 2020

Pro gradu -tutkielmani kohteena ovat äitiyteen liitetyt diskurssit naistenlehtien kontekstissa. Aineistoni koostuu vuoden 2019 *Anna ja Me Naiset* -lehtien artikkeleista, joissa äitiys on artikkeleiden kantava teema. Tutkin millaisia odotuksia ja toiveita äitiyteen liitetään ja tavoitteena on tuoda esiin äitiyden ideaali, joka rakentuu artikkeleiden tuottamisissa diskursseissa. Haluan myös haastaa pohtimaan miten tämä äitiyden ideaali ilmentää yhteiskunnallista ja kulttuurista näkemystä äitiydestä.

Tutkielmani teoreettisessa osassa avaan äitiyden määritelmää kulttuuriselta ja yhteiskunnalliselta tasolta ja esittelen niissä ilmeneviä tapoja määritellä äitiyttä. Tarkastelen äitiyden määritelmää esimerkiksi naiseuteen yhdistettynä luonnollisuuden ihanteena, kulttuurisena merkityksen tuottamisen tapana ja yhteiskunnallisena instituutiona. Lisäksi tarkastelen äitiyden määritelmää mediapuheen näkökulmasta, jossa äitinä toimiva nainen mielletään ensisijaisesti naiseksi ja äidin rooli nähdään yhtenä tapana rakentaa omaa identiteettiä. Analysoidessani aineistoa keskityn erityisesti mediapuheessa tuotettuun äitiyden ideaaliin. Käytän menetelmänä sisällönanalyysiä löytääkseni aineistossa toistuvia äitiyteen liitettyjä teemoja. Näitä teemoja tarkastelen tarkemmin diskurssianalyysin keinoin. Aineistoni artikkelit koostuvat teksteistä ja kuvituksesta, jotka toimivat linkittyneinä toisiinsa, joten analyysini käsittää artikkeleiden tekstin lisäksi myös niiden kuvituksen. Kuvitusta tarkastelen barthesilaisen semiotiikan kautta.

Tutkielman teoreettisen viitekehyksen muodostaa postfeminismi. Artikkeleiden tekstien sisältämissä diskursseissa ja kuvituksen luomassa äidin kuvassa on yhteisesti tunnistettavissa postfeministinen individualismin korostaminen. Populaarikulttuuriin yhdistetyn postfeminismin ihanteena on esimerkiksi yksilökeskeisyys ja naisellisten ominaisuuksien korostaminen. Ihanteellinen äiti näyttäytyy artikkeleissa kontrollissa olevana ja suunnitelmallisesti äitiyttä toteuttavana, jolloin yksilön vastuu omasta elämästä korostuu. Yksilökeskeisyys ja vastuu elämässä menestymiseen on palautettavissa myös uusliberalistisiin arvoihin. Artikkeleissa äitiyden kokemista ilmenetään henkilökohtaisena tarinana, jossa yksilö tekee korostetusti omat valintansa esimerkiksi työn ja perheen yhdistämisen suhteen. Kulttuurin ja yhteiskunnan vaikutus omiin valintoihin nähdään vähäisenä.

Artikkeleissa muodostuvissa äitiyden mallitarinoissa toistuu näkemys, jonka mukaan yksilö on vastuussa omasta menestyksestään. Myös äitiydelle pyritään tuottamaan arvoa lapsen mukanaan tuoman hyödyn kautta. Aineiston kautta muodostuva kuva äidistä on ristiriitainen. Uusliberalistisen ihanteen mukainen äiti on itsenäinen toimija, mutta samaan aikaan uhrautuu ja tekee elämänsä koskevat valinnat ensisijaisesti perheen etua ajatellen. Artikkeleiden kuvituksen osalta tämä uhrautuvuuden ihanne jää kuitenkin piiloon ja artikkeleiden äidit näyttäytyvät kuvissa ensisijaisesti menestyneinä naisina ja kontrollissa olevina toimijoina. Postfeministisen näkemyksen valossa äitiyden voi ajatella olevan yksi tapa tuottaa naiseutta ja olla parempi versio itsestä.

Avainsanat: feminismi, naistenlehdet, postfeminismi, uusliberalismi, äitiys

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIMUKSEN TAUSTOITUS.....	5
	2.1 Monimuotoinen postfeminismi.....	5
	2.1.1 Post-etuliitteen ymmärtäminen.....	7
	2.1.2 Postfeminismi ja populaarikulttuuri	8
	2.1.3 Uusliberalismi ja feminismin huomioiminen	9
	2.2 Naistenlehdet tutkimusaineistona	11
3	ÄITIYS YHTEISKUNNASSA JA KULTTUURISSA.....	15
	3.1 Kulttuurinen äitiys	16
	3.2 Äitiys naisen luontona	18
	3.3 Yhteiskunta hyvän äitiyden määrittäjänä	22
	3.4 Äidit naistenlehdissä.....	24
4	AINEISTO JA METODOLOGIA	27
	4.1 Aineiston valinta	27
	4.2 Sisällönanalyysi ja aineiston teemoittelu	30
	4.3 Diskurssianalyttinen lähestymistapa	31
	4.3.1 Naistenlehdet diskurssia ohjaavana tekijänä.....	32
5	AINEISTON ANALYYSI	35
	5.1 Työn ja perheen yhteensovittaminen.....	35
	5.2 Huolen ja vastuun jakaminen	38
	5.3 Äitiys subjektiivisena kokemuksena.....	42
6	ARTIKKELEIDEN KUVITUS	50
	6.1 Mistä tunnistaa äidin kuvissa?	51
	6.2 Myyttinen äidin kuva.....	60
7	YHTEENVETO	63
8	POHDINTA	67
9	LÄHTEET	70
	LIITTEET	76
	Liite 1. Tutkimuksen aineistona olevat lehtiartikkelit	76

1 JOHDANTO

Äitiys koskettaa jokaista naista. Länsimaisessa yhteiskunnassa nainen on veloitettu ottamaan kantaa äitiyteen, joko vastatakseen kysymyksiin miksi haluaa tai ei halua tulla äidiksi, tai miksi ei voi tulla äidiksi. Syntyvyyden laskun myötä julkisessa keskustelussa onkin käyty paljon keskustelua siitä, miksi nuoret naiset eivät halua tulla äideiksi. Äitiys ei ole pelkästään yksilön yksityinen kokemus vaan se on aina enemmän tai vähemmän julkista. Äitiyttä keskitytään usein tutkimaan toisen näkökulmasta, jolloin äidin tarkastelu ulkopuolelta korostuu (Kaplan 1992, 3). Tämä ulkopuolelta tuleva tarkastelu sisältää usein myös arvolutautunutta keskustelua äitiyden toteuttamisen tavoista ja siitä mikä katsotaan riittävän hyväksi äitiydeksi (ks. Berg 2008). Rajanveto sille, mitkä ovat äideistä itsestään lähtöisin olevia toiveita ja mitkä ulkopuolelta asetettuja odotuksia on häilyvää.

Feministiseen ajatteluun peilaten äitiydessä tulee hyvin esiin sanonta, yksityinen on poliittista. Äitiys nähdään vahvasti osana naiseutta ja naiseuden kokemista. Äitiys on rooli, johon upotaan ja jonka kautta naiseus määrittyy uudelleen. Ajatus rooli-identiteetistä voidaankin käsittää tuloksena oman yhteisön rooliodotuksista (Niemelä 1979, 156). Julkisesti tuotettu näkemys äitiydestä voi muuntua odotukseksi siitä, miten juuri *minun* pitää äitiyttäni toteuttaa (Cacciatore ja Janhunen 2008, 14). Jos äitiyttä ajatellaan roolina, joka omaksutaan lapsen saannin myötä, yhteiskunnan ja kulttuurin voi ajatella olevan tuon roolin käsikirjoittajia.

Äitiyttä kulttuurisina odotuksina tutkinut Kristiina Berg (2008, 19) viittaa Dallyn (1982) toteamukseen, jonka mukaan äitejä on ollut aina mutta äitiys on ilmiönä keksitty ja liittyy osaksi äitiyden idealisointia. Lapsen synnyttänyt nainen on automaattisesti lapsen äiti, ellei yhteiskunnan taholta kirjata asiaa toisin. Äitiys on kuitenkin myös muuta kuin lapsen synnyttäminen. Voidaan ajatella, että äidiksi tullaan joko synnyttämällä tai adoptoimalla lapsi. Äitiys taas on erilaisia tapoja toteuttaa asioita, joita äidiltä odotetaan. Äitiys onkin määritelmä, joka pitää sisällään valtavasti erilaisia odotuksia. Nämä odotukset muodostuvat usein äidistä riippumatta ja subjektiivisen äitikokemuksen ulkopuolella, mutta myös sen sisällä. Näitä odotuksia omaksutaan myös omaksi toiveeksi, jolloin voi olla vaikea

hahmottaa ovatko toiveet ja odotukset äitiydestä opittuja vai sisäsyntyisiä. Tällaisia odotuksia ovat esimerkiksi se, kuinka paljon äidin on oltava läsnä lapselleen, vaikka lapsella olisi myös toinen huoltaja tai onko äidin sopivaa olla avoimen seksuaalinen ja missä vaiheessa lapsen saamisen jälkeen on ”oikea” aika palata työelämään. Usein nämä toiveet ja odotukset voivat olla hyvin ristiriitaisia.

Äidin ideaali on epäitsekkäs, hyvä, muut etusijalle asettava, emomainen suojelija. Hän on siisti, koruton ja käytännöllisyyttä korostava (Laiho, 1996, 63). Äidin ideaali näkyy usein myös lehtien palstoilla ja tavassa, jolla niissä äitiydestä puhutaan. Osaltaan korostetaan, kuinka tärkeää äidin on saada omaa aikaa ja toteuttaa itseään, mutta samaan aikaan äidin on oltava myös läsnä perheelleen. Äiteihin liittyvät ristiriitaiset vaatimukset toistuvat myös yhteiskunnan taholta. Naiset ovat asemassa, jossa yhteiskunnan tukemana heidän toivotaan suorittavan naisen tärkeimmäksi miellettyä tehtävää eli äitiyttä. Kuitenkin samaan aikaan korostetaan, kuinka tärkeää äitien olisi myös käydä töissä. Molempien roolien omaksumista korostetaan naisen vapautena valita molemmat, ura ja perhe, mutta harvalla siihen riittää jaksaminen tai tunnit päivässä. Varsinkaan jos asiat haluaa suorittaa hyvin. Tämä näkemys onkin tulkittavissa postfeministiseksi, jossa yksilön valinnan vapaus nousee korostetusti esiin.

Naistenlehtiä voi pitää julkisena tilana, jossa nostetaan esiin naisoletettujen elämään liittyviä ja tärkeiksi miellettyjä asioita, kuten äitiys ja vanhemmuus. Naistenlehtien historia sosiaalisina instituutioina ja naisten omana tilana on hyvä esimerkki siitä, kuinka naisten asiat eriytetään koskettamaan ainoastaan heitä, ei niinkään yleistä julkisuutta (McRobbie 2013, 132). Naistenlehdet määritelmänä ja sisällöltään ovatkin nähtävissä binääristä sukupuolikäsitystä tukevin. Tarkastelen tutkimuksessani äitiyttä myös naisiin liitetyn biologisen erityisyyden näkökulmasta, jolloin naisen-termin käyttö on mielestäni perusteltua. En kuitenkaan väitä, etteikö myös muunsukupuolisena voisi kokea äitiyttä.

Naistenlehtien tuotannollisia motiiveja ohjaa vahvasti kaupallisuus ja naistenlehtien käyttäminen aineistona onkin ollut tieteellisessä tutkimuksessa usein vahvasti kritisoitua. Näkemykseni kuitenkin on, että kevyeksi viihteeksi mielletyt naistenlehdet eivät suinkaan ole merkityksettömiä kulttuurisen ja

yhteiskunnallisen merkityksenannon tuottajina. Tutkimukseni aineistoksi valitsinkin kaksi Suomen suosituinta naistenlehteä vuodelta 2019, *Annan* ja *Me Naiset*. Koska lehtien kuluttamisen ja vastaanottamisen tavat ovat hyvin moninaiset, halusin keskittyä tutkimuksessani siihen, millainen kuva äitiydestä rakentuu näiden lehtien tuottamissa artikkeleissa.

Pyrin tuomaan aineistosta esiin, millaisia merkityksiä äitiyteen liitetään postfeministisellä ja uusliberalistisella yksilön korostamisen aikakaudella. Osaltaan nykyään kyseenalaistetaan ehkä enemmän naisia, jotka haluaisivat omaksua perinteisen äidin roolin sen sijaan, että ottaisivat vastaan mahdollisuuden toteuttaa perheellisenä uraa. Toisen aallon naisliikkeessä 1970-luvulla äitiyttä pidettiin naisen kahleena ja esteenä naisten vapautumiselle (Katvala 2001, 20). Nykyään äidit joutuvat ennemminkin selittämään miksi haluavat nostaa äitiyden identiteettinsä osa-alueena korkeammalle esimerkiksi työn sijaan. Äitiydelle pyritäänkin usein tuottamaan oikeutta ja arvoa vertaamalla sitä työhön.

Hyvän äitiyden määritelmä on muuttunut ja muuttuu vuosien saatossa ja se, kuinka äitinä toimitaan ja koetaanko silloin toimivansa oikein, heijastelee sitä, minkälaisia odotuksia äitejä kohtaan asetetaan. Osaltaan äidit itse tuottavat tätä keskustelua esimerkiksi äitiysblogeissa ja sosiaalisessa mediassa, ja niiden suosio osoittaa kysyntää aiheelle olevan. Tutkimuksessani keskityn kuitenkin tarkastelemaan, millainen on naistenlehtien haastatteluiden tuottama äidin ideaali. Millaisia diskursseja on löydettävissä äitiyteen liittyen ja millainen on se kuva, joka äidistä rakentuu. Artikkeleiden tekstiosioista olen erotellut sisällönanalyysin avulla toistuvat teemat, joita käsittelen omista luvuissaan. Tarkastelen teemoja diskurssianalyysin keinoin ja artikkeleiden kuvitukseen syvennyn semiotiikan kautta. Teksti ja kuvat artikkeleissa eivät toimi toisistaan irrallaan, vaan ovat nähtävissä yhtenä kokonaisuutena ja toimivat vuoropuhelussa keskenään. Tarkastelenkin kuvituksen ja tekstin tuottamia diskursseja äitiydestä myös yhtenä kokonaisuutena yhteenvedon yhteydessä. Yhteenvedossa pyrin tuomaan esiin sen äidin ideaalin, joka artikkeleista on löydettävissä. Huomioitavaa on, että haastattelut ovat aina tuotettuja ja julkisuuteen tottuneet haastateltavat ovat usein hyvin tietoisia tästä näytelmästä, jolle he asettuvat puhuessaan omasta äitiydestään naistenlehtien artikkeleissa.

Tutkimukseni viitekehyksenä toimii postfeministinen teoria ja erityisesti se, millainen on postfeministisen aikakauden äiti. Postfeminismi teoriana on hankalasti määriteltävissä, sillä teoriaan yhdistetään usein mielikuva feminismiin jälkeisestä ajasta, jolloin voisi ajatella tasa-arvon kysymysten olevan jo ratkaistu. Toinen näkökulma postfeministiseen teoriaan on, että kysymykset liittyen tasa-arvon toteutumiseen ovat edelleen läsnä, mutta feministisen politiikan olisi hyvä muuttua ajan mukana. Feministisen politiikan voikin ajatella muuttuneen yhteisesti muodostetusta rintamasta enemmän yksilöiden eroja korostavaan aikakauteen. (ks. Gill 2007, McRobbie 2009). Äitiyden kohdalla tämä näkyy esimerkiksi valinnoissa mitä tehdään vanhemmuuden vastuun jakamisen suhteen. Vastuun jakaminen onkin yksi teemoista, joka toistuu myös naistenlehtien artikkeleissa. Kun äiti hoitaa työt ja perheen, näkykö tukiverkoston olemassaolo vai annetaanko kuvaa superäidistä, jolla pysyy niin sanotusti nutturat ja paketit järjestyksessä.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTOITUS

Tutkimus sai innoituksen liittyen omaan kokemukseeni äidiksi kasvamisesta. Tullessani äidiksi ensimmäisen kerran huomasin tarkkailevani ympäristöäni uudella tavalla. Kulttuuriset mallitarinat äitiyden toteuttamisesta tuntuivat yhtäkkiä ympäröivän minut, vaikka aiemmin en ollut kiinnittänyt niihin huomiota. Äitiys näyttäytyi jonkinlaisena roolina, jonka joko hallitsee tai ei. Mietin, mistä nämä odotukset ja mielikuvat äitiyteen liittyen tulevat. Yksittäistä asiaa ei voi osoittaa ja varmasti kokemuksia äidiksi tulosta on yhtä monia kuin on äitejä. Kuitenkin julkisesti näkyvät äitiyden toteuttamisen tavat näyttäytyivät melko samankaltaisina.

Yksi julkinen areena, jossa äitiys on toistuvasti esillä ovat naistenlehdet. Siksi halusin tutkia, millaista on äitiyteen liitetty puhe naistenlehdissä ja onko se todella niin yksipuolista kuin oma kokemukseni antoi ymmärtää. Tutkimukseni teoreettisena viitekehyksenä toimii postfeministinen teoria, joka on yhdistetty myös populaarikulttuuriin, jonka alle naistenlehdetkin lukeutuvat. Tutkimukseni tavoitteena on tuoda esiin käyttämässäni aineistossa ilmeneviä odotuksia, merkityksiä ja mallitarinoita, joita äitiyteen liitetään ja peilata niitä postfeministisen ajan yksilökeskeiseen naiskuvaan. Tutkimusta taustoittaakseni pyrinkin avaamaan postfeminismin monimuotoisuutta ja todentamaan naistenlehtien tärkeyden tutkimusaineistona, kun äitiyttä tarkastellaan kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä.

2.1 Monimuotoinen postfeminismi

Postfeminismi yhdistetään ajallisesti kolmannen aallon feminismiin tai siihen viitataan feminismin jälkeisenä aikana. Feminismi itsessään ei ole yksiselitteinen teoria tai omaa lineaarista historiaa. Feminismiin voikin viitata enemmän feminismeinä, jotka usein määritellään aaltojen kautta. Feminismin ensimmäinen aalto keskittyi vahvasti poliittisen tasa-arvon kuten äänioikeuden saavuttamiseen (Coppock, Hayden ja Richter 1995, 11). Toisen aallon taas viitataan alkaneen 1960-luvulla, jolloin keskiöön nousivat esimerkiksi tasa-arvoinen palkkaus työssä ja töiden jakautuminen sukupuolen mukaan. Myös aborttioikeus ja seksismiin puuttuminen olivat tärkeitä kysymyksiä toisen aallon feminismissä. (Mt, 12–13.)

Chatman (2015, 929) sanookin toisen aallon feminismiin keskittyneen tasa-arvon saavuttamiseen miesten kanssa, vaikka suoraa poliittista tavoitetta, jonka kaikki feministit olisivat allekirjoittaneet ei ollut. Kolmanteen aaltoon siirryttäessä huomio alkoi keskittyä patriarkaatin, valtion ja lakien sijaan enemmän subjektiin ja diskursseihin (McRobbie 2009, 17). Kolmannen aallon feminismiin voikin ajatella tuoneen esiin arkipäiväistä valtaa, joka ei ole suoraan näkyvässä. Tähän näkemykseen yhdistyy myös postfeministinen teoria.

Genz (2006) korostaa kuinka kolmannen aallon feminismi vakiinnutti itsensä poliittisena liikkeenä, joka on vuoropuhelussa toisen aallon feminismin kanssa ja jo nimensä puolesta osoittaa tiettyä teoreettista jatkuvuutta. Kolmannen aallon feminismi perustuukin poliittiseen lähestymiseen ja jakaa pitkälti samoja periaatteita toisen aallon feminismin kanssa. Poliittisella lähestymistavalla kolmannen aallon feminismi pyrkii erottautumaan postfeminismistä ja kritisoi sen heikentävän feministisiä arvoja korostamalla naiseuteen liitettyjä piirteitä. Toisen aallon mielletäänkin ratkaiseen tasa-arvokysymykset naisellisten ominaisuuksien hylkäämisellä. Genz (mt., 344) esittää postfeminismin kuitenkin luovan naisille uuden subjektiivisen tilan, jossa he voivat samaan aikaan olla naisellisia ja feministisiä. (Genz 2006, 340–341; 344.)

Gill (2007b, 147–149) esittää artikkelissaan *Postfeminist Media Culture: Elements of a Sensibility* postfeminismin olevan ymmärrettävissä tietynlaisena herkkyytenä useille eri teemoille, joihin kuuluu mm. käsitys naiseudesta ruumiillisena ominaisuutena, jota ilmennetään itsekurilla, yksilön vapautena ja korostamalla seksuaalista eroavaisuutta. Naisen nähdään siirtyneen objektina olemisesta subjektina toimimiseen. Postfeminismin keskiössä onkin pitkälti erilaiset naiseuden toteuttamisen tavat.

Myös Brabon ja Genz (2009, 1–2) korostavat postfeminismin monimuotoista luonnetta ja kuvaavat sen alkaneen 1990-luvulla, jolloin se tuli näkyväksi muun muassa populaarikulttuurissa. Esimerkkeinä postfeminismiä korostavasta populaarikulttuurista voidaan pitää esimerkiksi tv-sarjaa *Sinkkuelämää* tai tyttöenergian suosioon tuonutta *Spice Girls*ä. Molemmissa naiset näyttäytyvät vahvasti oman elämänsä toimijoina ja naisellisuutta korostetaan niin pukeutumisen kuin seksuaalisuuden vapauden kautta. Nainen on näennäisesti

vapaa toteuttamaan itseään ja valitsemaan oman tiensä. Nojaan pitkälti edellä esitettyyn määritelmään, sillä tutkimukseni aineisto lukeutuu osaksi populaarikulttuuria.

2.1.1 Post-etuliitteen ymmärtäminen

Postfeminismiä kohtaan on esitetty kritiikkiä, erityisesti silloin kun sitä tarkastellaan jonain feminismin jälkeisenä. Brabon ja Genz (2009) nostavatkin esiin kysymyksen mitä tapahtuu feministiselle perspektiiville ja tavoitteille ja millainen feminismin muoto postfeminismi on, jos siihen viitataan jonain feminismin jälkeisenä, kuten post-etuliitteen voi antaa ymmärtää. (Brabon ja Genz, 2009, 3; Railton ja Watson 2011, 21.)

Kavka (2004) ja Brooks (1997) esittävät, että post-etuliitteen voi ymmärtää joko historialliseksi eronteoksi suhteessa perinteiseen feminismiin tai teoreettiseksi siirtymäksi feministisen teorian sisällä. Jos post-etuliitettä tarkastellaan ensimmäisen määritelmän mukaan, sen voi tulkita feminismin loppumiseksi, aivan kuin tasa-arvoiset tavoitteet olisivat saavutettu. Tämä näkemys on Kavkan (mt.) mukaan erittäin huolestuttava. Teoreettisena siirtymänä nähty postfeminismi taas tuo esiin feminististen tavoitteiden muuttumisen ja yksilökeskeisyyden korostumisen. Kavka (mt.) esittääkin, että post-etuliitteen voi ajatella kertovan, että feminismi tässä ajassa kaipaa muutosta. Gill (2007a) myötäilee Kavkan näkemystä ja tarjoaa post-etuliitteelle myös epistemologisen selityksen, jonka mukaan postfeminismi on yhdistettävissä jälkistrukturalismiin, postmodernismiin ja postkolonialismiin. (Kavka 2004, 30–31; Brooks 1997, 3–4.; Gill 2007a, 249–253.)

McRobbie (2009) esittää että postfeministisen näkemyksen mukaan feminismi on osin vanhentunutta ja sen saavutuksia voi ajatella jopa vähäteltävän esimerkiksi populaarikulttuurissa korostuvan sukupuolisen eroavaisuuden myötä. Nuoret naiset eivät ole joutuneet käymään samalla tavoin taistelua oikeuksistaan, vaan mahdolliset taistelut ovat muuttuneet äänioikeuden saavuttamisesta keskusteluun sopivasta pukeutumisesta. (McRobbie 2009, 15.) Näenkin feminismin muuttaneen muotoaan ja olevan nykyään jotain, joka otetaan omaksi esimerkiksi pukemalla päälle t-paita, jossa lukee Feministi, kuitenkin

osallistumatta äänekkäästi poliittiseen keskusteluun. Omia valintoja elämässä ei välttämättä mielletä poliittisiksi päätöksiksi vaan enemmän yksilönvapaudeksi, jonka myötä tunnustetaan feminismin kautta saavutettuja tavoitteita. En kuitenkaan allekirjoita, että feminismi olisi täysin vanhentunutta. Tästä osoituksena mainittakoon sosiaalisessa mediassa suosiota kerryttänyt feministinen ryhmä *Cult Cunth* (2020), joka ironian keinoin kritisoi yhteiskuntaa ja kulttuuria. Tällaisten ryhmittymien voikin nähdä tässä ajassa toteuttavan poliittista feminismiä ja toimivan samaan aikaan yksilöä korostaen. Ryhmän toiminta on palautettavissa postmodernismiin, jossa esimerkiksi taiteen keinoin humorisoidaan vallalla olevia kulttuurisia tapoja toimia.

2.1.2 Postfeminismi ja populaarikulttuuri

Brooks (1997, 2–3) esittää Faludin (1994) näkemyksen, jonka mukaan medialla on vahva rooli postfeminismin raamittamisessa joksikin feminismin jälkeiseksi, joka vähättelee feminismin saavutuksia ja pyrkimyksiä. Samanaikaisesti kun populaarikulttuurissa ilmennyttä postfeminismiä on kritisoitu feministisen politiikan yksinkertaistamisesta, on sitä myös kiiteltä naisoletettujen yksilöllisten erojen korostamisesta ja feminismin tuomisesta jälleen halutuksi nuoremman sukupolven keskuudessa. (ks. McRobbie 2009, Gill 2007.) Osittain tämä helppous näkyikin siinä, että julistautuaksesi feministiksi et enää tarvitse t-paitaa kummempaa ja tekemäsi valinnat ovat postfeministisen näkökulman mukaan aina yksilötason kysymyksiä, ei laajempia poliittisia asioita.

Diane Negralle (2009) postfeminismi ilmenee median ja populaarikulttuurin diskursseissa, joiden pyrkimys on naisten ja miesten ”luontaisen” sukupuolieron ja sukupuoliroolien palauttamisessa. Esimerkiksi elokuvissa, joissa nainen huomaa, että työ ei tarjoakaan yksinään täyttymystä vaan perheen perustaminen on se, joka tuo onnen. Postfeminismin tavoitteena voidaan tästä näkökulmasta sanoa olevan naisen palauttamisessa takaisin luontonsa pariin, kotiin lasten luo, pois työelämästä. (Negra 2009, 95–96.) Myös Coppock, Hayden ja Richter (1995) esittävät postfeminismiin liitettävän näkemyksen, jonka mukaan naiset ovat onnettomia saavutetussa tilanteessa. Tasapainottelu työn, parisuhteen ja äitiyden kanssa ei ole loputtomiin mahdollista, sillä jonkin osa-alueen on aina joustettava. Nainen on tämän esifeministiseen aikaan palautuvan näkemyksen

mukaan onnellisimmillaan toteuttaessaan luontaista rooliaan vaimona ja äitinä. (Coppock, Hayden ja Richter 1995, 5.) Tällaista näkemystä on kutsuttu myös feminismin takaiskuksi (eng. *backlash*), johon erityisesti Susan Faludi on perehtynyt. Takaiskussa feministiset arvot pyritään pyyhkimään sivuun vetoamalla jo saavutettuihin tavoitteisiin tai vaihtoehtoisesti feminismin epäonnistumiseen. Tämä ilmenee erityisesti silloin kun tasa-arvoisia oikeuksia on osittain saavutettu, ja halutaan jarruttaa asioiden etenemistä pidemmälle, vetoamalla esimerkiksi täydellisen tasa-arvon mahdottomuuteen. (ks. Faludi 1994.)

Kuten alussa mainitsin, postfeminismi yhdistetään usein populaarikulttuurin kautta ilmenneeseen feminismiin. McRobbie (2009) viittaakin sarjaan *Sinkkuelämää*, jossa naiset toimivat omilla ehdoillaan vapaasti elämästään nauttien. Kuitenkin sarjan tarinallisessa ytimessä on vahvasti kyse päähenkilöstä ja hänen suhteestaan ”herra Oikeaan” tai sarjan tapauksessa ”Mr. Big”:iin. Naisille on näin tarjottu näennäisesti seksuaalista vapautta, taloudellista itsenäisyyttä työn kautta ja sitä myöten mahdollisuus kuluttamiseen. Tämä näennäinen vapaus johtaa kuitenkin feministisen politiikan unohtamiseen, aivan kuin sille ei enää olisi tarvetta. Myös Negra (2009) korostaa postfeminismiin liitettyä kulutuskeskeisyyttä, jossa vapaus kuluttamiseen nähdään emansipatorisena. (McRobbie 2009, 7–8; Negra 2009, 117–118.) Kuluttamisen emansipatorisuuden voi yhdistää myös työssäkäyviin äiteihin, jotka eivät ole riippuvaisia puolison elatuksesta vaan tarvittaessa kykenevät hoitamaan työn ja perheen yksin. Yksilön valinnanvapaus ja oma toimijuus korostuu taloudellisen itsenäisyyden kautta, jolloin usein ehkä hankalaksi koetulle poliittiselle feminismille ei koeta enää olevan tilaa.

2.1.3 Uusliberalismi ja feminismin huomioiminen

Coppock, Haydon ja Richter (1995) esittävät, että postfeminismin tärkeimmäksi periaatteeksi muodostuu ajatus siitä, että naiset ovat saavuttaneet kaiken saavutettavissa olevan. Naisilla on mahdollisuus valita omat prioriteettinsa elämässä ja mahdollisuus saavuttaa ne kaikki. Näin muodostetaan kuvaa supernaisesta, joka kykenee kaikkeen, erityisesti yhdistämään perheen ja työn. Mikäli näin ei tapahdu voi nainen syyttää vain itseään. Naisten on myös väitetty

nousseen yhteiskunnassa hallitsevaan asemaan miesten ylitse ja jopa heidän kustannuksellaan. (Mt 1995, 4–6.) Toisen aallon feminismin näkemyksen mukaan postfeminismi onkin vaarassa muuttua tokenismiksi, joka määrittelee sorron ja rakenteelliset haitat henkilökohtaisena kärsimyksenä muotoilemalla menestyksen yksilölliseksi saavutukseksi (Genz 2006, 343).

Rosalind Gillin (2007a) mukaan postfeminismi ei kuitenkaan ole täysin vastakkainen feminismille tai palaa esifeministiseen aikaan, vaan tasa-arvon toteutumisen tärkeys tunnustetaan ja feministiset arvot otetaan huomioon. Samaan aikaan postfeminismiin kuitenkin yhdistyy oletamus siitä, että tasa-arvoon liittyvät ongelmat ovat jo suurimmaksi osaksi ratkaistu, joten feministinen ideologia nähdään tarpeettomana. Tämä korostaa ajatusta yksilön vapaudesta keskittyä omiin tavoitteisiinsa, yhteisen poliittisen rintaman muodostamisen sijaan. (Gill 2007a, 249–255.) Coppock, Hayden ja Richter (1995, 7) tuovatkin esiin näkemyksen, jonka mukaan nuoret naiset eivät koe tekevänsä tarpeeksi tasa-arvon eteen, mutta samaan aikaan populaarikulttuuri korostaa viestiä, jossa maailma on heille avoin ja kaikki on saavutettavissa. Erotuksena toisen aallon feminismille, postfeminismissä huomio keskittyykin yksilön valinnan vapauteen ja siirtyy pois sosiaalisista rakenteista ja ryhmistä (McRobbie 2009, 12; Railton ja Watson 2011, 21–28).

Mediatutkija Dayna Chatmanin (2015, 929–930) mukaan postfeminismissä näkyvät uusliberalistiset ihanteet, sillä molemmissa korostuvat vapauden, tasa-arvon ja itsenäisyyden arvostus. Naisoletettuja ei enää nähdä yhtenä rintamana taistelemassa tasa-arvoisista oikeuksista, vaan enemmän yksilöinä, jotka määrittelevät oman elämänsä suunnan ja arvomaailman. Kuten postfeminismi, uusliberalismi on rakenne, jolla on useita merkityksiä. Usein sillä tarkoitetaan poliittisia ja taloudellisia käytäntöjä, joiden mukaan ihmisen hyvinvointia edistää parhaiten yksilön vastuu itsestään valtion hallinnan sijaan (Chatman 2015, 929). Kova työ palkitaan menestyksellä ja mikäli näin ei käy, voi yksilö syyttää vain itseään. Chatman (mt., 930) toteaaakin postfeministisen uusliberalistisen keskustelun pohjaavan meritokratiaan, jossa työn väitetään olevan universaali tasoittaja. Tämä on vastakkainen ajattelutapa suhteessa perinteiseen feminismiin, jossa korostetaan intersektionaalisuutta eli sitä, kuinka monet yksilöstä riippumattomat asiat kuten ihonväri, sukupuoli tai vammaisuus

vaikuttavat siihen minkälaista menestystä yhteiskunnassa voi saavuttaa ja kuinka erilaiset syrjinnän tavat ja etuoikeudet vaikuttavat mahdollisuuksiin menestyä. Myös (Negra 2009, 153) toteaa postfeminismin jättävän huomiotta identiteettien monimuotoisuuden sekä sosiaaliset järjestykset.

Tarkastelen tutkimukseni aineistoa postfeministisen näkemyksen valossa ja keskityn erityisesti siihen, millaisena äitiys näyttäytyy yksilönvapauden korostamisen yhteydessä ja millaisia ovat ne yksilön valinnat mitä äitinä ollessa tehdään. Oma näkemykseni on, että yksilö tekee valintansa aina suhteessa siihen ympäristöön missä hän elää. Esimerkiksi äidin mahdollisuus jäädä kotiin hoitamaan lasta yhteiskunnan tukemana on erittäin hienoa ja tärkeää, mutta se kuinka paljon siitä lopulta on omaa valintaa ja kuinka paljon sosiaalisesti opittua toimintamallia on hyvä kyseenalaistaa. Usein kotiin jäämistä saatetaan myös rationalisoida sillä, että puoliso, useimmiten mies, ansaitsee enemmän. Kuitenkin olisi hyvä kysyä miksi edelleen vuonna 2018 Tilastokeskuksen ansiotasoindeksin mukaan naisten palkkatulot ovat keskimäärin 16 % pienemmät (THL 2020). En usko, että tämä ero on ainoastaan yksilön valinnoista kiinni.

2.2 Naistenlehdet tutkimusaineistona

Naistenlehtien määritelmä sukupuolen tutkimuksen näkökulmasta tarkoittaa lehtiä, jotka ovat naisille suunnattuja ja käsittelevät sukupuoleen yhdistettyjä aiheita (Töyry 2005, 26). Journalistisessa kontekstissa naistenlehdet näyttävät usein sisällöltään kevyempinä kuin vaikkapa uutiset. Ne eivät pidä sisällään välttämättä kertomuksia päivän polttavista tapahtumista vaan enemmänkin elämäntapoihin (*lifestyle*) liittyviä huomioita, mahdollisesti ruokareseptejä ja artikkeleita, joissa usein valotetaan jonkun kuuluisan henkilön elämäntapaa. Naistenlehdet käsittävät kuitenkin laajan otannan lehtiä sisältäen kaupallisista intresseistä toimivia, aatteellisia ja kodin piiriin keskittyviä lehtiä. Töyry (2006) korostaakin, että lehtien varsinainen ero on se tapa millä ne suhtautuvat sukupuolisopimukseen. Jos lukija nähdään omassa elämässään vapaasti toimivana ja aktiivisena toimijana, lehti voi sisältää enemmän poliittista sisältöä, kuten esimerkiksi aatteellinen *Tu/va*-lehti. Jos lukijan vaikuttamisen piiri nähdään kapeana, lehdessä keskitytään enemmänkin tarjoamaan tapoja muokata

ulkonäköä, kuten esimerkiksi muotiin ja kauneuteen keskittyvässä *Cosmopolitan*-lehdessä. (Mt. 213–215; ks. myös Siivonen 2006.)

Naistenlehtien laajasta kirjosta valikoin aineistokseni laajaa suosiota nauttivat lehdet. Määrällisyyteen vedoten luetuimpien lehtien lähestymistavan äitiyteen voi ajatella olevan kulttuurisesti yleistettävissä. Myydyimmät naistenlehdet ovat myös niitä, jotka ovat osin huomaamattamme mukana päivittäisessä elämässä. Vaikka lehteä ei tilaisi itselleen, lehtien otsikoille ja kansikuvitukselle voidaan altistua kauppajonossa tai kun kulutetaan aikaa esimerkiksi lääkärin odotushuoneessa. Vaikka naistenlehtiä ei lukisi säännöllisesti, useimmilla on niiden sisällöstä tiettyjä oletuksia ja tavoissa tuottaa näitä lehtiä toistuukin tietyt konventiot. Turunen (2014) nostaa kuitenkin esiin kritiikin, jossa naistenlehdet eivät väitetyesti toimi faktatiedon välittäjänä, koska ne edustavat populaarikulttuuria. Suomalaiset naistenlehdet ovat kuitenkin sisällöltään usein yleisaikakausilehtimäisempiä verrattuna vastaaviin ulkomaisiin lehtiin. (Turunen 2014, 39–40.) Tutkimukseni teoreettinen pohja perustuu postfeminismiin, joka osaltaan ilmenee juuri populaarikulttuurissa. Siitä syystä näen naistenlehdet täysin validina aineistona tutkimukselleni äitiyden diskursseista. Naistenlehtien voi sanoa tuottavan näennäisesti merkityksetöntä journalismia, mutta samanaikaisesti toiston kautta ne myös vahvistavat kulttuurisia ja yhteiskunnallisia tapoja.

Ruoho ja Torkkola (2010) kuvaavat kirjassaan *Journalismin sukupuoli*, kuinka uutisia tutkimuksen aineistona ei juuri kyseenalaisteta, mutta naistenlehtien ottaminen tutkimuskohteeksi on vaatinut erityisiä perusteluita ja yhä edelleen naistenlehtiin ja iltapäivälehdistöön viitataan julkisessa keskustelussa huonona journalismina. Osaltaan tämä voi selittyä sillä, että kaupallisten lehtien lukeminen nähdään puhtaasti kuluttamisena. (Ruoho ja Torkkola 2010, 43–48.) Suomessa naistenlehdet ovat kuitenkin perua järjestölehdistä, ja kuluttajalehdistö kehittyi verrattain myöhään 1900-luvulla. Kaupallistumisen myötä lehtien sisältö kuitenkin muuttui. Mainostajat tarvitsivat alustan, jossa ohjata uusien kulutushyödykkeiden käyttöön, ja näin naistenlehtien neuvoa antava näkökulma vahvistui. Kaupallisuutta on osin kritisoitu myös siksi, että lähtökohtaisesti naisten elämässä ilmenneisiin ongelmiin pyritään tarjoamaan ratkaisua kuluttamisen keinoin. (Töyry 2006, 212–213.) Osaltaan tämä kulutuskeskeisyys toistaa

postfeministiseen teoriaan liitettyä ajatusta siitä, että naisoletettu hallitsee omaa elämänsä kuluttamisen kautta ja näennäinen tasa-arvo on näin saavutettu.

Kulutuskeskeisyyden lisäksi naistenlehdistä on ollut tunnistettavissa edellä mainittu neuvoa tarjoava puhetapa. Tämä diskurssi on kuitenkin muuttunut vuosien saatossa. Esimerkkinä diskurssin muutoksesta Ruoho ja Torkkola (2010) mainitsevat Töyryn (2005) tutkimuksen, jonka mukaan naistenlehdissä käytetty puhetapa on alun perin rakentunut miespuolisten tekijöiden toimesta, jotka kirjoittivat naisille isällisesti ja ohjaavasti. Nykyään naistenlehtien nähdään juttelevan lukijalleen enemmän vertaisena. (Ruoho ja Torkkola 2010, 46.) Myös Turunen (2014) tuo esiin tutkijoiden lisääntyneen ymmärryksen naistenlehdistä mielihyvän lähteenä ja julkisena tilana, jossa naisia koskevat, osin arkisetkin asiat tuodaan esiin (Turunen 2014, 40).

Töyry (2006) viittaa 1700-luvun brittiläistä kirjallisuutta tutkineeseen Kathryn Shewelowiin (1989), joka on kutsunut naistenlehtien tapaa puhutella naislukijaa feminisoituneena diskurssina. Naiset puhuttelevat naisia, naisille tarkoitetuista aiheista. Feminisoitunut diskurssi samanaikaisesti rajaa naiseuden alaa ja antaa sille julkista tilaa. (Töyry 2006, 209.) Voi siis ajatella, että naistenlehtien diskurssi on erityisesti rajautunut koskemaan naiseuteen liitettyjä asioita, jolloin äitiys on yksi toistuvista aiheista. Töyry (2006, 209) viittaa Shevelowiin (1989) myös kertoessaan kuinka naistenlehdistä muodostui julkinen tila, jossa yksityisestä on sallittua puhua. Tämä juontaa Shevelowin mukaan juurensa jo 1600-luvulle, jolloin normatiivinen käsitys yksityisen ja kodin piiristä lehdissä muodostui. Näin saatiin käsitteellisesti tuotettua lukijakunta, naiset, joille voitiin toimittaa omia aikakausjulkaisuja. (Töyry 2006, 209–212.) Naistenlehdissä esitetyt artikkelit voidaan myös nykypäivänä nähdä käsitteellisenä jakona, jossa esimerkiksi vanhemmuus aiheena kiinnostaa ainoastaan naisia. Tutkimukseni jatkamista ajatellen voisikin olla mielenkiintoista tutkia minkälaisia julkisia areenoita ieseille on tarjolla vanhemmuuteen liittyen, tai minkälaisia diskursseja juuri isyyteen liittyä naistenlehden kontekstissa. Usein kun naistenlehtien palstoilla komeilevat myös isät kertomassa kokemuksiaan vanhemmuudesta.

Naistenlehtiä voi siis ajatella naisten omana julkisena areenana, jossa naiset ovat vapaita puhumaan heille merkityksellisistä asioista. Postfeminismiin peilaten

naisten julkisella areenalla tärkeäksi mielletään lähtökohtaisesti yksityiset asiat ja henkilökohtaisuuden kautta saatetaan tarkastella laajempia ilmiöitä, kuten vanhemmuutta. Myös kulutuskeskeisyys linkittyy vahvasti postfemistiseen teoriaan. Nainen on näennäisesti itsenäinen ja vapaa toimija, kun hänellä on varaa kuluttamiseen. Tämä ajatus juontaa juurensa jo Virginia Woolfin kuuluisiin sanoihin ”Naisella on oltava oma huone ja omaa rahaa, jos hän haluaa kirjoittaa” (Woolf, 1990). Tässä tapauksessa naistenlehtien voikin ajatella olevan yhteiskunnassa se ”naisten oma huone” jossa he saavat tuoda ajatuksensa julki. Naistenlehtien avulla naiset toimivat myös kuluttajina ja sitä kautta aktiivisina yhteiskunnan jäseninä.

3 ÄITIYS YHTEISKUNNASSA JA KULTTUURISSA

Äitiyden käsite on hyvin monimuotoinen ja äitiyteen liitetyt ominaisuudet riippuvat paljolti siitä, tarkastellaanko äitiyttä yhteiskunnallisesta vai kulttuurisesta näkökulmasta. Nämä näkökulmat on vaikeaa täysin erottaa, sillä ne muovautuvat ja mukautuvat suhteessa toisiinsa. Selkeyttääkseni mitä tarkoitan kulttuurisella ja yhteiskunnallisella näkökulmalla olen jaotellut seuraavat äitiyttä koskevat luvut kulttuuriin, luontoon, yhteiskuntaan ja mediaan, joissa jokaisessa on omat erityispiirteensä äitiyden käsitteeseen liittyen. Ensimmäisenä haluan selkiyttää omaa lähestymistäni kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen näkökulmaan, vaikka pyrkimykseni ei olekaan täysin erottaa niitä toisistaan.

Kun puhun äitiydestä kulttuurisella tasolla, viittaan sillä tietynlaiseen sivistykselliseen mielikuvaan äidistä. Kulttuurintutkija Stuart Hall (1997) onkin tiivistänyt kulttuurin olevan ihmisten tunnuksenomainen tapa elää, joka ilmenee muun muassa kirjallisuudessa, musiikissa ja filosofiassa. Hall (mt. 2–4) korostaakin näkemystä, että kaksi saman kulttuurin jäsentä tulkitsevat maailmaa suurin piirtein samankaltaisesti. Kulttuurin voi siis sanoa pitävän sisällään yhteisesti jaettuja merkityksiä, joiden avulla kykenemme kommunikoidaan ja välittämään toisillemme tietoa siitä, mikä on sosiaalisesti hyväksyttyä ja arvostettavaa.

Yhteiskunnan taas voi ajatella esimerkiksi Bergerin ja Luckmannin (1994, 65–67) määritelmään pohjaten olevan kulttuurisesti tuotettujen tapojen totunnaistumista, josta seurauksena on instituutioituminen. Yhteiskunta on siis konkreettinen taho, joka esimerkiksi lakien kautta ylläpitää totunnaistuneita tapoja ja luo näin yhteisen toiminnan sääntöjä. Yhteiskuntaan viitataan usein myös valtiollisilla rajoilla, kun taas kulttuurin voi ymmärtää laajempaan käsitteeseen kuten esimerkiksi länsimaisuutena. Esimerkiksi yhteiskunnallisesti lapsille on Suomessa taattu oikeus varhaiskasvatukseen päiväkodissa. Kuitenkaan ei ole suoraan määritelty ikää, jolloin päiväkotiin olisi ehdottomasti mentävä. Kulttuurisesti taas, vaikka päiväkotihoido olisi tarjolla jo pienelle lapselle, siihen harva tarttuu, sillä pienen lapsen paikan mielletään olevan kotona.

Hyvän äitiyden määritelmä kulttuurissa ja yhteiskunnassa on muokkautunut ajan saatossa. Usein äitiyteen liitetyt odotukset tuottavat ristiriitoja. Ihanteellinen äiti on esimerkiksi Bergin (2008, 24) tutkimuksen mukaan melko nuori mutta samaan aikaan kokenut ja varma. Hyvä äiti on kuitenkin ollut vielä 1800-luvulla nainen, joka on synnyttänyt paljon lapsia, ei hoivannut ja kasvattanut heitä (Katvala 2001, 14). Nykyään voidaan ajatella, että hyvä äiti on läsnä oleva, mutta samaan aikaan toteuttaa itsenäisesti omaa elämäänsä ja naiseuttaan. Yhteistä äitiyden muuttuvalle määritelmälle eri aikakausina ovat ulkoapäin tulevat odotukset ja se kuinka hyvä äiti määrittyy esimerkiksi yhteiskunnan tai kulttuurin näkökulmasta. Äitiys ei ole koskaan ainoastaan äidin ja lapsen välinen asia. Äitiys on rooli, jonka suorittamiseen yksilö saa opastusta ja neuvoja ulkopuolelta, halusi tai ei.

3.1 Kulttuurinen äitiys

Kulttuurisella tasolla äitiydestä puhuttaessa mukaan tulevat niin taiteet, media kuin arkiset kokemukset. Kulttuuri ympäröi meitä jatkuvasti, ja sitä myöten myös erilaiset naiseuden ja äitiyden ilmentämisen tavat. Feministisen tutkimuksen mukaan äidinrakkaus nähdäänkin pitkälti kulttuurisena konstruktiona (Berg 2008, 157). Se ei siis ole jotain automaattisesti biologian kautta muodostuvaa, vaan muodostuu suhteessamme ympäröivään kulttuuriin. Myös äidinrakkauden toteuttamisen ja näyttämisen tavat voi ajatella olevan kulttuurisesti määriteltyjä. Esimerkiksi se, missä menee raja liian ankaran äidin ja tiukkojen rajojen asettamisen välillä. Nämä määritelmät muodostuvat pitkälti sosiaalisesti ja usein niihin liittyvä kysymys onkin, saammeko äitiyden toteuttamisen tavoille hyväksyntää ulkopuolelta. Äitiys liitetään vahvasti myös naiseuteen ja siihen, kuinka riittävänä naiseuden toteuttaminen nähdään. Tarkastelen tätä näkökulmaa tarkemmin luvussa 3.2 *Äitiys naisen luontona*.

Länsimaisen kulttuurin näkökulmasta nainen on palautettavissa kahteen hyvin ikoniseen naiskuvaan, Neitsyt Mariaan ja Eevaan, joissa ilmenee hyvän ja huonon naisen vastakkainasettelu. Neitsyt Maria, tuo puhtoinen äidin ideaali, joka on seksuaalisista vieteistä vapaa ja Eeva, tuo himossaan syntiin langennut. (Vuola 1994, 211–212.) Myös Auvinen (1979, 183–185) korostaa kahtia jaottelua hyvään ja huonoon naiseen. Hyvään äitiyteen ei esimerkiksi kuulu seksuaalisuus tai naisen omat tarpeet. Hyvän äitiyden yhtenä määritelmänä pidetäänkin usein

täydellistä uhrautumista lapsen tarpeille. Äitiyttä ei kuitenkaan tulisi nähdä vain roolina, jonka alle naisen muut tunteet ja tarpeet häviävät (Cacciatore ja Janhunen 2008, 19). Kulttuurisella tasolla media usein tuokin äidit näkyviin itsenäisinä lapsesta irrotettuina subjekteina, vastakkaisena näkemyksenä lääketieteelliselle näkökulmalle, jossa äiti ja lapsi muodostavat biologisesti symbioottisen suhteen.

Kaplanin (1992) mukaan länsimaisen kulttuurin moderni äitiyskäsitys syntyi ranskalaisen Jean Jacques Rousseau'n vuonna 1762 julkaiseman yhteiskuntafilosofisen teoksen *Émilien* myötä. Rousseau kehitti teorian, jossa nainen on ensisijaisesti äiti ja vaimo ja vasta toissijaisesti toimii yksilönä ja kansalaisena. Teoksen myötä äidin ideaaliin liittyivät näkemykset lempeästä ja rakastavasta äidistä ja äitiys nähtiin osana todellista naiseutta. (Kaplan 1992, 20.) Tämä ideaali on muuttunut erityisesti tultaessa 1900-luvulle. Naisia on tarvittu yhteiskunnassa myös työelämään, erityisesti sotien jälkeen, jolloin äitiyden ideaaliin on tuotu ajatus työn ja perheen yhdistämisestä. Yhteiskunnan vaikutusta äitiyden kokemiseen ei siis voi vähätellä.

Äitiydestä ja äideistä puhuttaessa saattaa törmätä myös käsitteeseen äitimyytti. Äitimyytillä tarkoitetaan äitiyden ihanteen nostamista niin korkealle, että siihen harva, saati kukaan nainen kykenee. Feministisessä tutkimuksessa äitiyteen viitataan usein sanonnalla ”ylistämällä alistettu”, jolla Bergin (2008, 19) mukaan kuvataan sitä, kuinka äitiyttä romantisoidaan ja idealisoidaan kulttuurissamme naisen tärkeimpänä tehtävänä ja samalla kohotetaan ideaalinen äitiys saavuttamattomiin. Länsimaisessa kulttuurissa ehkä ikonisimpia äidin kuvia onkin Neitsyt Maria, nainen, josta seksuaalisuus on riisuttu ja jonka ylin tehtävä on pyyteettömästi rakastaa lastaan (Janhunen ja Saloheimo 2008, 28). Usein tällaisesta äidin mystifioinnista myytinkaltaiseksi käytetään vastakkainasettelua äiti–huora. Samanaikaisesti kun meillä on yhteiskunnassamme vain yksi ”mieslaji”, meillä on aina vähintään kaksi eri naislajia, hyvä sekä huono, suositeltava ja vältettävä. Äärimmäisinä ilmauksina näille lajeille voidaan pitää sanoja äiti ja huora. (Auvinen 1979, 185.)

Niemelä (1979) esittää äitimyytin määrittelemän äidin onnellisena ja tasapainoisena. Äitinä, joka varauksettomasti rakastaa lastaan. Myytin toisena

puolena on myös lapsi, joka on suloinen ja omaa vain hyviä ominaisuuksia. Näiden ominaisuuksien voidaan ajatella olevan ihanteita, joihin jokaisen äidin olisi hyvä pyrkiä. Kuitenkin todellisuus on usein paljon muuta kuin ihanteita. Tämä onnellisuuden ja hyväntuulisuuden esitetty vaatimus voi saada monet äidit kokemaan riittämättömyyttä ja epäonnistumista omassa äitiydessään. Usein tähän puhtoiseen äitimyyttiin sisältyy myös ajatus, että äidille sopivaa on ainoastaan se, mikä on hyväksi lapselle ja korostaa lapsen ensisijaisuutta. (Cacciatore ja Janhunen 2008 19; Niemelä 1979, 167.) Berg (2008, 154) toteaaakin oletuksia rikkovien äitien kyseenalaistavan myytin äidinrakkaudesta ja äitiyden luonnollisuudesta.

Kuten jo aiemmin mainittu, myyttisen äitiyden ihanne on asetettu niin korkealle, että sitä ei kykene kukaan saavuttamaan. Kuitenkin siihen pyritään ja usein koetaan ehkä häpeällisenä oma riittämättömyys tämän myytin edessä. Tämän äitiydessä epäonnistumisen häpeän olemassaoloa korostaa esimerkiksi äitiblogit. Avoimesti väsymyksestään kertovia äitejä kuvataan rohkeiksi, vaikka väsymys on usein läsnä pienten lasten kanssa eletyssä arjessa. Samaan aikaan äidit saatetaan kuitenkin tehlata, koska he käyttävät kieltä, jota ei mielletä äideille sopivaksi. Esimerkkinä tästä teilaamisesta kohu, joka nousi Sini Ariellin kirjoittaman blogitekstin myötä. Ariell kertoi Ilta-Sanomille (2017) olleensa järkyttynyt kuinka paljon vihaviestejä hän sai kirjoitettuaan äitiydestä ja vauva-arjesta raadollisen rehellisesti. Hänet tehlattiin huonoksi äidiksi, koska hän ei nauttinut äitiydestä ja toteuttanut siten kulttuurisesti hyväksytyä äitiyden ihannetta.

3.2 Äitiys naisen luontona

Äitiyttä pidetään usein luonnollisena osana naisen elämää ja jokainen nainen joutuu ottamaan kantaa äitiyteen, joko vastatakseen kysymykseen, milloin haluaa tulla äidiksi tai miksi ei halua tulla äidiksi. Huomattavaa on, että lapsettomuutta, erityisesti omavalintaista, käsitellään negaation ”lapseton” kautta, joka ilmentää jotain puuttuvan tai olevan vailla. Se, että äitiydestä kieltäytymistä joudutaan perustelemaan osoittaa, kuinka äitiys nostetaan naisen ominaisuutena arvoasteikossa korkealle ja kuinka äitiys mielletään biologian kautta osaksi jokaista naista, jollain tapaa luonnolliseksi. Voi siis väittää, että naisen odotetaan

äitiyden myötä toteuttavan luontoon. Cacciatore ja Janhunen (2008, 16) toteavatkin, että luontaiseksi ja normaaliksi miellettyä pidetään usein myös moraalisesti oikeana, vaikka näin ei välttämättä ole. Luonnollinen ei ole sama asia kuin moraalisesti oikea. Toiseksi mikä tahansa keskimääräisestä poikkeava toiminta ei ole automaattisesti luonnon vastaista toimintaa. Vaikka nainen ei tulisikaan elämänsä aikana äidiksi, ei se silti ole luonnotonta tai vähennä yksilön naiseutta.

Naiseuteen liitetään usein hoivaavuuteen miellettyjä ominaisuuksia, joiden ajatellaan olevan naisille luontaisia. Nämä ominaisuudet ovat usein sellaisia, joita naisen on hyvä omata erityisesti äitinä. Kaplan (1992, 20–21) toteaaakin, kuinka äidille on mielletty olevan sopivaa oppia ainoastaan asioita, jotka hyödyttävät hänen rooliaan perheessä. Luonnollisuuden vaateen näkökulmasta usein perustellaankin esimerkiksi naisten enemmistöä hoiva-alalla, jossa he voivat hyödyttää tätä sisäänrakennettua hoivaamisen ja muista huolehtimisen tarvetta. Naisen ensisijainen tehtävä on siis palvella, joko muita tai perhettään, ja itsensä kehittämisen on oltava sellaista, joka palvelee suurempaa tarkoitusta eli perheen tai yhteiskunnan hyvinvointia.

Äitiyden näkeminen luonnollisena osana naiseutta on hyvin rajoittavaa naiseuden monimuotoisuutta kohtaan. Nätkin (1991) esittää äitiyden ideologian perustuvan hyvin staattiseen käsitykseen naiseudesta, jossa naiseus nähdään biologisena erityisyytenä. Naisen kyky saada lapsia ja hoivata heitä nähdään oikeana ja muuttumattomana naiseutena, johon viitataan usein myös ”naisen luontona” (mt., 12). Tämä luonnollisuuden vaade, jonka mukaan naisessa oletetaan sisään rakennettuna olevan toive äitiydestä tai äitiyteen liittyviä piirteitä, voi osaltaan aiheuttaa valtavaakin epäonnistumisen tunnetta esimerkiksi tuoreissa äideissä. Kaikkivoipaisen äidinrakkauden ajatellaan luontaisesti ja sitä myötä automaattisesti tulvivan jokaisen lapsen saaneen mieleen, mutta aina näin ei ole vaan äitiys saatetaan kokea hyvin vaikeana ja hoivaamisen opettelu hyvin haastavana. Berg (2008) korostaakin kuinka feministisen tutkimuksen mukaan äitiys tulisi nähdä aktiivisena ja vaativana työnä, sen sijaan että sitä tarkastellaan ainoastaan naisen ominaisuutena tai henkilökohtaisena kokemuksena (mt., 154).

Luonnollinen äitiys määrittyy usein biologian kautta ja lapsen synnyttäneeseen naiseen ladataan tietynlaisia odotuksia esimerkiksi siitä, miltä synnytyksen jälkeen pitäisi tuntua. Naiseus biologiassa nähdäänkin usein lisääntymiskyvyn kautta. Puhutaan naisen iästä ja optimaalisesta ajasta saada lapsia. Biologinen määrittely äidille on osaltaan selkeää, joten biologian kannalta tarkastelen sitä suhdetta mikä ajatellaan naisella olevan syntyvään lapseensa, ja kuinka raskaaksi tullessa nainen eli tuleva äiti lakkaa olemasta subjekti. Kun äiti alkaa saada huomiota subjektina, käännetään usein huomio koskemaan sikiötä (Kaplan 1992, 5).

Sikiöön keskittyvä tarkastelu onkin erityisesti lääketieteessä vahvasti läsnä. Vielä 1900-luvun alkupuolella lapset synnytetettiin usein kotona. 1930-luvulla Suomessa muodostunut äitiyshuolto perustui kuitenkin lähinnä lääketieteellisen auktoriteetin varaan (Nätkin 1991, 17). Lääketieteen puuttuminen synnytyksen kulkuun mahdollisti lapsien syntymisen ja henkiin jäämisen hankalammissakin synnytyksissä. Osaltaan lääketiede astui ideologioiden tilalle ja tarjosi neutraalin tieteeseen pohjautuvan lähestymistavan sille, miten äitiyttä olisi tuotettava. Edelleen lääketiede pitää osaltaan vallassaan käsitystä siitä, mitä on hyvä äitiys ja minkälainen nainen on hyvä äidiksi. Lääketiede lähestyykin äitiyttä juuri sikiön tai lapsen edun näkökulmasta. Äidin keho toimii kasvualustana uudelle elämälle, jolloin hänen on uhrauduttava ja tarjottava mahdollisimman suotuisat olosuhteet kasvavalle sikiölle. Lääketieteen valtaa suhteessa äitiyden määrittelyyn pitävät osaltaan hallussaan terveydenhoidon ammattilaiset puhuessaan äitiydestä ja siitä, kuinka äitinä on toimittava.

Äitinä toimimiseen on osaltaan vaikuttanut lapsiluvun väheneminen länsimaisissa perheissä 1900-luvulla, jolloin äideille on jäänyt enemmän aikaa huolehtia lapsistaan. Myös naisten oma asenne äidin rooliin muuttui. Lapsenhoitoa ei pidetty enää "luonnollisena" prosessina. Äitien avuksi tulivat lääkärit ja psykologit lastenhoito-oppaineen. Näin äitiydestä tuli naisen ura ja ammatti, johon piti valmistautua. Lasten hoito ja kasvattaminen vaihtui sukupolvelta toiselle siirtyvästä tiedosta ja kokemuksesta ulkoapäin määriteltyyn oikein ja väärin tekemiseen. Lääketieteen intressit keskittyä lastenhoidon tuottamisen tapoihin ilmenivät erityisesti sotien jälkeen, jolloin syntyvyyden ja väestönkasvun turvaamiselle oli yhteiskunnallinen tarve. (Ollila 1994, 288–290.)

Nykyään korostetaan kasvattamisen tärkeyttä ja usein tämä emotionaalinen vastuu lapsesta on äidillä. Toisen maailmansodan jälkeen lasten kasvatus psykologisoitiin ja lapsen käytöksessä ilmenneisiin ongelmiin etsittiinkin syytä äidistä (Ollila 1994, 293). Äidin tehtävänä on siis ollut huolehtia ja kantaa pääasiallinen vastuu myös lapsen tunne-elämän kehityksestä perustarpeiden tyydyttämisen lisäksi. Tämä ajatusmalli kantaa edelleen pitkälle, vaikka isät ovatkin nykyään mukana jo synnytyksestä lähtien.

Länsimaissa lääketiede onkin ottanut tulevat äidit tehokkaaseen tarkkailuun, ja kaikki eivät enää koe tarkkaan kontrolloitua odotusaikaa ja teknistynyttä synnytystä miellyttävänä. Äidit ovatkin ryhtyneet vastustamaan äitiysneuvoloiden liiallista holhoamista. He ovat vaatineet pehmeämpiä synnytystapoja, joissa äidin ja lapsen tarpeet otetaan nykyistä paremmin huomioon. Vaatimusten taustalla näkyy naisten pelko siitä, että he eivät itse saa päättää edes omasta ruumiistaan, vaan yhteiskunta ottaa tulevan lapsen haltuunsa jo äidin kohdussa. (Ollila 1994, 297.) Tämä yhteiskunnan oikeus syntyviin lapsiin näkyy myös siinä, kuinka terveydenhuollon kautta määritetään naisen kykenevyyttä äidiksi. Lääketieteen näkökulmasta äitiys on kuitenkin asia, joka on jokaisen opeteltavissa. Bergin (2008) mukaan asiantuntijoiden tarjoamat ohjeet lasten kasvattamiseen muodostavat odotuksen, jonka mukaan äitiys ja suhde lapseen olisi kontrolloitavissa rationaalisin perustein (Berg 2008, 158). Äitiyden kontrolloitavuus korostuu myös tarkastelemassani aineistossa.

Biologian lisäksi äitiyteen liittyy myös sosiaalinen ulottuvuus. Aromaa ja Immonen (1990, 8) esittävät, että sosiaalisen sukupuolen käsitteen mukaan biologia ei määrää naisena oloa vaan kenties tärkeämpääkin kuin biologia on historia, kulttuuri ja yhteisö. Voidaan ajatella, että vaikka äitiys mielletään osaksi naista, koska ”luonnollisesti” nainen toimii lapsen synnyttäjänä, ei biologian kautta äidiksi tulo välttämättä tarkoita äitiyden kokemista sillä tavoin kuin se ulkopuolelta esimerkiksi kulttuurisesti määrittellään. Tämän uskon erityisesti tuoreissa äideissä aiheuttavan ristiriitaisia tunteita. Lapsen saaminen ei automaattisesti saa jokaista lapsen saanutta naista kokemaan äitiyttä ja sen ihannetta sellaisena kuin se meille näyttäytyy esimerkiksi lehtien palstoilla.

3.3 Yhteiskunta hyvän äitiyden määrittäjänä

Yhteiskunnalliselta taholta äitiys on noussut viime aikoina keskusteluun erityisesti syntyvyyden laskun myötä. Pohdinnan keskiössä on usein kysymys, miksi naiset eivät halua tulla äideiksi? Osaltaan asiaan varmasti vaikuttaa kokemus siitä, miten yhteiskunnassa suhtaudutaan lapsiperheisiin. Asiaan otti kantaa myös SDP:n puheenjohtaja Antti Rinne (2017) puolueensa kesäkokouksessa Kouvolassa. Rinne sanoi puheessaan, kuinka puolue aikoo esittää joukon konkreettisia keinoja, joilla suomalaiset saadaan jälleen synnytystalkoisiin. Vaikka sanassa synnytystalkoot lienee osaltaan hieman huumoria mukana, se osoittaa hyvin, kuinka yhteiskunta voi vaikuttaa ja vaikuttaakin kokemukseen äitiydestä, erityisesti siihen kuinka helppona tai haluttavana äitiys nähdään. Ymmärrettävästi Rinteen letkautus aiheutti sosiaalisessa mediassa vastareaktion, jossa kritisoitiin sitä, että yhteiskunta ei voi päättää kenenkään puolesta, milloin he lapsia tekevät. Tämä paheksunta mielestäni osoittaa, kuinka lapsien hankinta halutaan nähdä yksityisenä päätöksenä, vaikka jo Rinteen puheessa tuli ilmi, että yhteiskunnalla on monia keinoja tukea äitiyttä ja nostaa äitiyden arvostusta ja ehkä myös toivottavuutta. Kaplan (1992, 4) esittääkin hyvän kysymyksen, kuinka nainen voi erottaa äitiyden omana toiveenaan versus patriarkaatin kautta opittuna toiveena äidiksi tulosta.

Barret (1985) esittää kuinka jo Talcott Parsons on esittänyt perheen yhteiskunnan muodostamana. Perheessä lapsi sosiaalistetaan yhteiskunnan jäseneksi ja häneen juurrutetaan yhteiskunnan muodostamat odotukset. Tämän tehtävän pääasiallinen vastuu on ollut äidillä tunnetaitojen opettajana miehen keskittyessä hankkimaan perheelle elantoa. Parsons on kuitenkin myöntänyt kuinka koulutusta saanut nainen voi kokea ristiriitaa näiden roolien välillä. Parsonsin esittelemän perhemallin mukaan, äidille kuuluu siis fyysisten tarpeiden tyydyttämisen lisäksi lapsen psyykkisten valmiuksien edistäminen. (Barret 1985, 163.)

Katvalan (2001, 20) mukaan Rich (1976) jakoi äitiyden kokemukseksi ja instituutioksi. Kokemuksena äitiys on naisen oma ja yhteiskunnallisena instituutiona, miehen hallittavissa olevaa. Jaottelun esiin tuominen toi mahdollisuuden tarkastella äitiyden subjektiivisia kokemuksia sekä tarkastella

asiantuntijoiden esittämiä idealisoituja normeja ja odotuksia. Näin myös äitien omat kokemukset tulivat osaksi äitiyden tutkimusta.

Osaltaan äitiyden arvostus muodostuu siis yhteiskunnan taholta. Esimerkiksi äitienpäivä on Ollilan mukaan (1994, 292) tulosta siitä, että on haluttu glorifoida naisten tekemää kasvatustyötä. Se, pidetäänkö kotona lasta hoitavaa naista tai miestä arvokkaana, näkyy yleisessä keskustelussa. Yhä edelleen lasten hoitaminen kotona mielletään enemmän naisten tehtäväksi, vaikka isyysvapaiden myötä myös miehille tämä alkaa näyttäytyä mahdollisuutena. Tähän väliin sanottakoon huomio, että perhemalleja on monia ja tutkimuksessani keskityn pitkälti tarkastelemaan äitiyttä ”ydinperheen” näkökulmasta vaikka se ei ole ainoa tapa muodostaa perhettä tai olla perhe. Toimin näin siksi, että yhteiskunnan kautta perhettä tarkastellessa ydinperheen malli näyttäytyy yleisimpänä perheen muotona ja aineiston osalta muita perhemalleja ei noussut esiin. Esitän tätä kapeaa näkemystä kohtaan myös oman kritiikkini tutkimuksen loppuun sijoittuvan pohdinnan yhteydessä. Näen perheen rajoittamisen ydinperheeksi osana ongelmaa, jossa äitiys näyttäytyy hyvin kapeana roolina.

Yhteiskunnan näkökulmasta lisääntyvyyden ylläpito on tärkeää, jotta yhteiskuntamme niin kuin sen tunnemme, pystyy kasvamaan ja olemaan olemassa. Samaan aikaan naisia kaivataan suorittamaan työtä kodin ulkopuolella, mutta huolehtimaan myös lapsista. Katvala (2001, 19) tuokin esiin kuinka Suomessa naisten työnteolla on pitkät perinteet ja verrattuna esimerkiksi Euroopan varhain teollistuneihin maihin ja muihin Pohjosmaihin, kotiäiti-instituutio ei ole samalla tapaa saanut Suomessa jalansijaa. Suomessa äitien työssäkäyntiä ei ehkä ole nähty niin mullistavana kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa, ja tämä osaltaan korostaa sitä, kuinka yhteiskunnassa olevat rakenteet ja asenteet vaikuttavat siihen, mikä nähdään äideille sopivana. Nätkinin (1991) mukaan Suomessa perhekultin ja hyvän äitiyden määritelmän voidaan ajatella syntyneen 1900-luvun alussa. Kapitalismin murros vaati uuden moraalien ja elämäntavan muodostamista, jolloin muodostui perhekeskeinen elämäntapa, josta Nätkin (mt., 12) käyttää käsitettä familistinen.

Äitiys ei sunkaan ole aina ollut sallittua tai suotavaa kaikille. Vaikka äitiyttä pidetään yhtenä naiseuden ultimaattisena ilmentymänä, on katsottu, että naisen

on noudatettava tiettyä siveyttä ja moraaliutta ollakseen kelpo äidiksi. Vuosisadan vaihteen murroksessa työläisnaiset esimerkiksi joutuivat taistelemaan oikeudestaan äitiyteen, ja heidän oli todistettava köyhyydestä huolimatta olevansa puhtaita ja siveellisiä (Nätkin 1991, 15). Sota-ajan jälkeen lasten kasvatuksessa korostettiin henkistä tasapainoa ja äitiä tämän tasapainon turvaajana. Tämä tasapainon säätely tapahtui nimenomaan äidin ja lapsen välillä. Hyvä äiti huolehti lapsesta, olematta kuitenkaan ylisuojeleva. Aiemmin kasvatuksen perustana vaalittiin lähinnä fyysistä terveyttä. (Vuori 2003, 44–45.)

Teollistumisen myötä palkkatyö ja perhe-elämä erotettiin vahvemmin toisistaan. Perhe kuului yksityisen piiriin ja oli naisten aluetta ja julkinen taas miesten. Muodostui perheideologia, jossa ydinperheen merkitys yhteiskuntaa tukevana perhemallina korostui ja naisen rooli oli tämän perhemallin ylläpitäjänä. (Ollila 1994, 263.) Jo perheen käsitteen esittäminen merkitsee, että tunnustetaan laitos, joka on historiallisista yhteyksistään riippumatta perustavanlaatuinen ja luonnollinen (Barret 1985, 162).

Käsitykset ovat kuitenkin ajan kuluessa muuttuneet. Perhemallit aletaan nähdä joustavampana, mutta edelleen keskusteluun äitiydestä yhteiskunnan taholta nostetaan usein työssäkäynti ja sen mahdollistaminen. Tässä hetkessä ilmenee vahvasti vaatimus lapsilleen läsnä olevasta äidistä ja uraa tekevästä naisesta. Postfeministinen näkemys siitä, että molemmat, ura ja perhe ovat saavutettavissa, voi osaltaan kääntyä velvoitteeksi, jolla luodaan kuvaa kaikkeen kykenevästä "superäidistä" (Coppock, Hayden ja Richter 1995, 4–5). Kuten aiemmin todettu, myös odotukset lasten kasvattamisesta ovat muuttuneet. Fyysisten tarpeiden lisäksi korostetaan lapsen psyykkistä kasvattamista ja näiden tarpeiden tyydyttäminen nähdään olevan ensisijaisen hoitajan vastuulla, joka useimmiten on edelleen äiti.

3.4 Äidit naistenlehdissä

Arkisessa toiminnassamme emme voi välttyä lehtien tuottamilta diskursseilta. Näemme lehtiä erilaisissa odotustiloissa, kaupassa ja mahdollisesti myös kotona. Berg (2008, 36–37) korostaakin kuinka lehtien tuottamiin äitiyden

representaatioihin ja standardeihin joutuu lähes väistämättä ottamaan kantaa ja peilaamaan omia käsityksiään ja käyttäytymistään niitä vasten. Kun erilaiset tavat olla nainen ja äiti toistuvat mediassa, se samaan aikaan luo oikeutusta niiden olemassaololle. Puhumalla aiemmin sopimattomina pidetyistä ilmiöistä naistenlehdet tuovatkin useita asioita säädyllyisiksi (mt., 36–37). Töyry (2006) kuitenkin esittää, että naistenlehdet ovat sidottu vallitsevaan sukupuolisopimukseen. Vallalla olevaa järjestystä voidaan kyseenalaistaa tai vahvistaa, mutta kuluttajalehdissä ei yleensä aloiteta kyseenalaistavia keskusteluita, vaan ne toimivat ainoastaan keskusteluiden areenana. (Mt., 214).

Äitiyttä kulttuurisina odotuksina tutkinut Berg (2008, 36) kertoo ajattelevansa naistenlehtien olevan kulttuurisen merkityksenannon, nimeämisen ja jäsentämisen kenttä, jossa uusinnetaan, muokataan ja ravistellaan äitiyttä koskevia kulttuurisia odotuksia, mielikuvia ja normeja, samalla tuottaen monimuotoisia ja keskenään ristiriitaisia äitiyksiä. Erotuksena äideistä käytävälle puheelle esimerkiksi lääketieteessä Berg (mt., 147) nostaa äidin suhteen omaan naiseuteensa. Jos lääketieteessä keskustellaan äidistä suhteessa lapseen, median puheessa korostuu äidin suhde omaan naiseuteen lapsen saamisen jälkeen. Mediapuheen keskeisimpiä piirteitä äidiksi tuloa kuvaavassa puheessa ovatkin Bergin (mt., 147) mukaan identiteetin ja elämän muutokseen liittyvät pohdinnat. Äitiydestä kirjoitetaan usein silloin, kun nainen tulee äidiksi, tai äitiydessä tapahtuu jonkinlainen murroskohta, kuten lasten pois kotoa muuttaminen. Mediapuheessa äiti näyttäytyy siis ensisijaisesti naisena, ja äitiys on vain yksi osa hänen identiteettiään (mt., 151).

Tutkiessaan vuoden 1999 suomessa julkaistujen naistenlehtien, kuten Annan, Kotilieden ja Kaksplussan vuosikertoja Berg (2008) huomasi kuinka haastatteluissa nousi esiin äitien oma pohdinta siitä, millaista äitiyttä he tulevat toteuttamaan ja onko heillä kyvykkyyttä tähän tehtävään. Esiin nousi vahvasti esimerkiksi äitiyden suunnitelmallisuus ja Berg (mt., 125) tulkitseekin, että hyvin suunnitellussa äitiydessä asioiden mielletään menevän ”oikein” tai ”hyvin”. Resursseja hyvin suunniteltua äitiyttä varten ovat esimerkiksi tietty ikä, menestys uralla ja tasapainoinen parisuhde. (Berg 2008, 121–125.) Suunnitelmallinen puhe korostaa ihannetta äitiyden hallitsemisesta, vaikka todellisuudessa lapsen

saamista on hyvin hankala suunnitella, saati sitä, millaiseksi arki lapsen kanssa muodostuu.

Berg (2008, 150) kertoo, kuinka media- ja ammattilaispuheessa yhtä aikaa esiintyvät, keskenään ja sisäisesti ristiriitaiset ulottuvuudet muodostavat odotushorisontin, jonka mukaan omaa äitiyttä lähdetään toteuttamaan. Esimerkiksi ajatus siitä, kuinka paljon äidin olisi hyvä omistautua lapselleen versus kuinka paljon on soveliasta toteuttaa itseään leimautumatta itsekkääksi. Mediapuheessa on Bergin (2008, 161–162) mukaan vahvasti nähtävissä hyvän äitiyden rakentuminen sen mukaan toteuttaako nainen itselleen sopivaa äitiyttä, jota ulkoapäin tulevat ohjeet ja perinteiset äitiyden normit eivät hallitse. Mediakontekstissa perinteisiä äitiyden normeja voidaankin rikkoa leimautumatta huonoksi äidiksi (mt., 160). Usein mediapuheessa toistuvat asiat saattavat ensi alkuun aiheuttaa ihmetystä, kunnes tarpeeksi toisteisena alamme mieltää niitä uudeksi normiksi. Median keskusteluissa äitiys heijastuu usein postmodernina, ajassa muuttavana, joka kyseenalaistaa äitiyden ihanteeseen liittyviä arvoja ja merkityksiä (mt., 171). Huomattavaa kuitenkin on, että haastattelu on aina myös tuotettu ja usein jutun näkökulma valitaankin toimituksessa etukäteen. Äitiyttä ajatellen on esimerkiksi eri asia kysyä mitä lapsi on vienyt tuoreen äidin elämästä, kuin mitä se on tuonut siihen lisää.

Naistenlehtien voi ajatella olevan paikka, jossa äitiyden monimaista ilmentämistä on soveliasta tuoda esiin, vaikka ei toteuttaisikaan äitiyttä täysin perinteisten normien mukaan erityisesti silloin, jos asia on nostettu julkiseen keskusteluun jo jossain muualla. Esimerkiksi naistenlehdissä voi ajatella olevan soveliasta kertoa työn olevan tärkeä osa identiteettiä ja puolison kantavan pääasiallisen vastuun lasten hoidosta. Tarpeeksi toisteisena tämä viesti aletaan nähdä tavanomaisena äitiyden toteuttamisen tapana, jolloin äidin työssäkäyntiä ei nähdä lapsen hoidon kannalta haitallisena. Parhaimmillaan naistenlehdet voivat siis tarjota alustan, jossa äitiyden monimuotoisuus voi saavuttaa normitetun aseman.

4 AINEISTO JA METODOLOGIA

4.1 Aineiston valinta

Tutustuin Bergin (2008) väitöskirjaan, jossa hän tarkastelee äitiyden käsittelyä mediapuheessa ja minua alkoi kiinnostaa, onko kahdenkymmenen vuoden aikana tässä puheessa tapahtunut muutosta, vai näyttäytykö äitiys mediassa edelleen yhtä ristiriitaisena kuin Bergin (mt.) tutkimassa aineistossa vuodelta 1999. Päätin valita aineistokseni mahdollisimman tuoreita äitiyttä koskevia artikkeleita suomen suosituimmista naistenlehdistä. Aloitin tutkimukseni teon keväällä 2020, jolloin rajasin aineistoni vuoden 2019 aikana julkaistuihin artikkeleihin, jotta sain tarkasteluun julkaisujen kokonaiset vuosikerrat. Aloitin aineiston etsimisen selvittämällä mitkä lehdet ovat tällä hetkellä suosituimpia lehtiä naistenlehtien kategoriassa. Päätökseni lehtien suosituimmuudesta perustan Media Audit Finland Oy:n tilaamaan Kansalliseen Mediatutkimukseen vuodelta 2019 (Media Audit Finland 2020).

Kansallisen Mediatutkimuksen tuottaman lukijaestimaatin mukaan luetuimpia naistenlehtiä vuonna 2019 olivat printin ja digilehden kokonaistavoittavuudella Me Naiset 906 000, Anna 505 000, Kotiliesi 443 000 ja Kodin Kuvalehti 423 000. Kokonaistavoittavuusluku sisältää (painettu AIR + digi viikko AWD) painetun lehden keskimääräisen numeron lukijoiden ja digin keskimääräisen viikon lukijoiden nettolukijamäärän. Nettolukijamäärällä tarkoitetaan yksittäisiä eri lukijoita, eli sama vastaaja lasketaan mukaan ainoastaan kerran. (Media Audit Finland 2020.)

Naistenlehtien kategoriassa lehtiä voi sisällöllisesti eritellä myös selkeästi kotiin, sisustukseen ja kodin hoitoon liittyviin lehtiin, kuten Kotiliesi ja Kotivinkki. Edellä mainitut sijoittuvatkin luetuimmiksi heti Annan, ja Me Naisien jälkeen. Tutkimukseeni olen kuitenkin valinnut kaksi suosituinta lehteä, Me Naiset ja Annan, jotka molemmat keskittyvät sisällöllisesti naisen elämään myös kodin ulkopuolella, kuten työn ja harrastusten kautta. Näissä lehdissä minua kiinnostaa erityisesti, kuinka äitiyttä käsitellään, kun lehden linjaus on keskittynyt naiseen

oman elämänsä subjektina. Lehdet kuvaavat kohderyhmiään eri tavoin, jolloin on nähtävissä niiden eroavaisuus siinä, millaiselle naiselle ne ovat suunnattu.

Anna-lehteä kuvataan median (Otavamedia 2020) omien nettisivujen mukaan elämäniloiseksi, värikkääksi ja monipuoliseksi viikkokatsaukseksi naisen elämän koko kirjoon. Lehti sisältää julkkisten haastatteluita, selviytymistarinoita, lifestyle-vinkkejä ja haaveita sekä unelmia. Lehden kerrotaan ottavan kantaa, puhuvan asioista niiden oikeilla nimillä ja tarjoavan puheenaiheita kahvipöytään. Anna-lehden korostetaan myös käyvän tiivistä vuoropuhelua lukijan kanssa nettisivujen kautta.

Me Naiset taas on Aikakausmedian (2020) nettisivujen mukaan särmikäs ja hyväntuulinen. Me Naisten kerrotaan tietävän mikä naisia innostaa. Hyvän fiiliksen lisäksi Me Naiset lupaa tarjoavansa ajankohtaisimmat ihmiset ja ilmiöt, yllättäviä näkökulmia, kiinnostavia reportaaseja ja uutuuksia. Lehden halutuimmaksi sisällöksi listataan tarinat, kiinnostavat ihmiset, julkkikset, muoti ja kauneus, hyvinvointi ja liikunta, sisustus ja matkailu sekä raha, sijoittaminen ja säästäminen. Me Naisten kerrotaan tavoittavan parhaiten 25–44-vuotiaat naiset sekä lapsiperheelliset. Me Naisten lukijaa kuvataan aktiiviseksi ja uteliaaksi, uutuuksia mielellään kokeilevaksi ja elämänasenteeltaan positiiviseksi. (Aikakausmedia 2020.)

Aloitin lehtien tarkastelun käymällä läpi kaikki vuoden 2019 aikana ilmestyneet Me Naiset ja Anna -lehdet. Selasin lehdet läpi otsikkotasolla saadakseni kuvan, kuinka paljon äitiyttä ylipäättään käsitellään kyseisissä lehdissä. Anna-lehdessä äitiyteen liittyviä artikkeleita löytyi useita osiosta nimeltä ”Matka naiseksi”. Osiossa lehden lukijat saavat ehdottaa haastateltavaksi ihmisiä, jotka eivät ole julkisuudesta tuttuja. Useat näistä artikkeleista käsittelivät äitiyttä tai äidiksi tulemisen haasteita, jolloin voi ajatella matkan naiseksi tapahtuvan osittain äidiksi tulemisen kautta. Me Naisissa äitiyttä koskevia henkilöhaastatteluita oli myös useita. Kuitenkin henkilöhaastatteluiden varsinainen teema saattoi keskittyä esimerkiksi avioeroon, vaikka äitiyden käsitettä artikkeleissa sivuttiinkin. Yhteistä useimmille äitiyttä koskeville artikkeleille oli se, että artikkelit liittyivät usein hetkiin, jolloin on juuri tultu äidiksi, lasta odotetaan tai lapset ovat muuttaneet pois kotoa. Edellä mainittujen voi ajatella olevan äitiyden murroskohtia, jolloin on juuri

astuttu äitiyden maailmaan tai vastaavasti siirtymässä vanhemmuudessa ajanjaksoon, jossa omat lapset ovat jo aikuisia.

Halusin rajata aineistoni koskemaan artikkeleita, joissa äitiys on selkeästi jutun kantava teema ja näkyy jo otsikossa esimerkiksi viittauksella perheeseen, vauvarkeeseen tai sanoihin äiti tai äitiys. Laadullisen tutkimuksen perinteen mukaisesti pyrkimykseni ei ole tuottaa tilastollisia yleistyksiä vaan pyrkiä kuvaamaan äitiyttä ilmiönä ja tehdä siitä teoreettisesti mielekäs tulkinta. Aineiston valinta ei ole sattumanvaraista vaan harkittua ja tarkoitukseen sopivaa. Aineiston riittävyyden perustelen sillä, että aineiston sisällä on nähtävissä selkeää toisteisuutta. Tällöin pienemmästäkin aineistosta voi tehdä yleistyksiä. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 85–89.) Aineiston toisteisuus näkyy esimerkiksi tavoissa puhua äitiydestä ja siinä, millaisia aihealueita artikkeleissa nousee käsiteltäväksi äitiyden rinnalla. Analyysini käsittelee myös artikkeleiden visuaalista kuvitusta, joten päätin valita jutuista sellaiset, joissa haastatettava esiintyy myös lehden kansikuvassa. Voi ajatella, että kanteen nostetulla äitiyttä koskevalla jutulla pyritään houkuttelemaan lukijoita lehden äärelle. Mielenkiintoista onkin, miten juuri näissä jutuissa äitiyttä käsitellään.

Aineistoni rajautui näillä ehdoilla kahdeksaan artikkeliin. Tasapuolisen vertailun vuoksi käsittelen neljää artikkelia molemmista lehdistä. Ensimmäinen huomionarvoinen asia kaikissa artikkeleissa on, että Me Naisten kohdalla artikkeleissa esiintyvät äidit ovat iältään noin 30–40-vuotiaita ja juuri äitiyden kynnyksellä tai pienten lasten äitejä. Poikkeuksena Annika Metsäkedon haastattelu (Me Naiset 49/2019), jossa hän kertoo alkaneensa äidiksi puolisonsa lapselle. Olen sisällyttänyt kyseisen artikkelin aineistooni, sillä mielestäni äitiyden kokemuksesta puhuttaessa ei ole relevanttia onko lapsi biologisesti oma vai ei. Anna-lehdessä taas äitiyttä käsitellään useammin 40-vuotiaan naisen näkökulmasta, jolloin henkilöllä on jo useampia lapsia, ja äitiyden kokemus ei välttämättä ole uusi. Anna-lehden artikkeleista mainittakoon Nazima Razmyarin haastattelu, joka osittain täyttää aineistolle asettamani vaatimukset. Razmyar esiintyy kansikuvassa ja otsikossa viitataan äitiyteen, mutta artikkelin sisällössä keskitytään lähinnä Razmyarin työuraan, jolloin teemana on enemmänkin työ kuin äitiys. Siitä syystä olen rajannut Razmyarin artikkelin aineiston ulkopuolelle.

Intersektionaalisen feminismin nimissä haluan myös huomauttaa, että Razmyar oli Anna-lehtien kansikuvissa vuonna 2019 ainoa etnisyyttä edustava henkilö. Me Naisilla koko 2019 vuosikerrassa esiintyi kaksi etnisyyttä edustavaa henkilöä kansikuvissa. Tämä kansikuvien visuaalinen toisteisuus olisikin erittäin herkullinen oma tutkimuksen aiheensa.

4.2 Sisällönanalyysi ja aineiston teemoittelu

Lähestyn aineiston teemoittelua sisällönanalyysin kautta. Käytän sitä välineenä, jonka avulla tuon esiin aineistossa toistuvia teemoja. Tuomen ja Sarajärven (2018, 103) mukaan sisällönanalyysiä voi pitää väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Aineistosta esiin nousevia teemoja tarkastelenkin vielä tarkemmin diskurssianalyysin kautta. Tuomi ja Sarajärvi esittävät aineistolähtöisen analyysin tekemisen Laineen (2019) mukaan etenevän nostamalla tutkimuskysymysten näkökulmasta olennaisen esiin aineistosta. Analyysin pyrkimyksenä on siis yleistää esitetyt kuvaukset jakamalla aineisto erillisiin merkityskokonaisuuksiin. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 115.) Omien tutkimuskysymysteni näkökulmasta tärkeitä merkityskokonaisuuksia ovat esimerkiksi millä tavoin äitiyttä ilmennetään artikkeleissa, millaisia odotuksia siihen liitetään ja kuinka monipuolisena äitinä olemisen tavat näyttäytyvät. Valitsin lähestymistavakseni kaksi eri laadullisen tutkimuksen suuntausta, sillä pelkkä sisällönanalyysiin pohjaava aineiston teemoittelu ei olisi mielestäni tuonut riittävästi esiin aineistossa esiintyviä äitiyteen liittyviä syvempiä merkityksiä ja sitä, millaisiin laajempiin keskusteluihin ne linkittyvät.

Miles ja Huberman (1994) kuvaavat laadullisen aineiston analyysiä kolmivaiheiseksi. Ensimmäisenä aineisto on pelkistettävä, toisena ryhmiteltävä ja kolmantena luotava siitä teoreettiset käsitteet. Käydessäni läpi aineistoa olen edennyt aineistolähtöisesti ja katsonut mitä teemoja aineistosta nousee esiin. Analyysin loppuvaiheessa tuon analyysia ohjaavaksi ajatukseksi mukaan teoriaosassa määritellyt postfeministiset näkemykset. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 110; 122–123.) Aineistossa toistuvat äitiyteen liittyvät ilmaukset olen jaotellut omiin aihealueisiinsa eli teemoihin.

Aineistosta nousi esiin selkeästi kolme teemaa:

- Työn ja perheen yhteensovittaminen
- Vastuun jakaminen
- Subjektiivinen kokemus äidiksi tulosta

Nämä teemat toimivat niin sanotusti kattokäsitteinä ja käsittelen jokaista omassa luvussaan varsinaisen analyysin yhteydessä. Analyysivaiheessa syvennyn teemoihin diskurssianalyysin avulla ja pohtimalla millaiseen laajempaan kulttuuriseen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun teemat linkittyvät. Tarkastelen teemojen sisällä toistuvia diskursseja ja todennan niitä haastatteluista poimimieni lainauksien kautta. Haastateltavien nimet olen analyysivaiheessa lyhentänyt etukirjaimeen, sillä en halua henkilöittää vastauksia haastateltaviin. Tavoitteeni on objektiivisesti tuoda esiin äitiyteen liittyviä asioita, joita haastatteluissa esitetään.

4.3 Diskurssianalyttinen lähestymistapa

Diskurssianalyttiseen tulkintaan kuuluu näkemys kielenkäytöstä sosiaalisen todellisuuden rakentajana. Kun puhumme asioista, rakennamme samalla niiden merkityksiä. Kieltä ei tulkita todellisuuden heijastumana vaan osana sitä ja samaan aikaan myös sen rakentajana. (Jokinen, Juhila ja Suoninen 2016, 26–29.)

Valitsin diskurssianalyttisen lähestymistavan aineiston tulkitsemiseksi, sillä tapa miten äitiyttä kuvataan naistenlehtien sivuilla ei suinkaan ole merkityksetöntä, vaan toisintaa tapaamme nähdä äitiys ja samalla myös rakentaa tätä määritelmää yhä uudestaan. Vaikka haastateltavan voi ajatella olevan vapaa kertomaan äitiydestään omin sanoin, kielenkäyttöön kirjautuu Pietikäisen ja Mäntysen (2019, 25) mukaan yksittäisen kielenkäyttäjän valintojen ja arvojen lisäksi ympäröivän ajan, kulttuurin ja yhteiskunnan ja sen instituutioiden arvoja ja normeja. Artikkeleista voi siis olla luettavissa minkälaiset merkitykset, arvot ja normit nousevat tässä ajassa keskustelun keskiöön äitiydestä puhuttaessa.

Diskurssintutkimuksen yksi tunnetuimmista teoreetikoista on ranskalainen filosofi Michel Foucault (1926—1984), johon myös Pietikäinen ja Mäntynen (mt.)

viittaavat. Foucault määritteli puhe- ja ajattelutavat historiallisesti sitkeinä ja totena esitettyinä merkityksellistämisen tapoina, joilla rakennetaan ymmärrystä todellisuudesta. Nämä tavat kuitenkin muuttuvat eri aikakausina. (Pietikäinen ja Mäntynen 2019, 35.) Näin on myös äitiyden kohdalla. Esimerkiksi 1800-luvulla on pidetty normin mukaisena, että kaupunkilaislapset lähetetään maalle heti synnyttyään, äidin ei ole hyvä imettää ja lapsien on hyvä palata kaupunkiin äitinsä hoivaan vasta kolmevuotiaana (kts. Hager, 2011). Tällainen toimintatapa olisi 2000-lukulaisessa länsimaisessa yhteiskunnassa hyvin paheksuttavaa.

Faircloughn (1992, 75) määritelmän mukaisesti analysoitavat tekstit eivät ole yksiselitteisiä tuotteita vaan voivat olla hyvin moniselitteisiä ja avoimia erilaisille tulkinnoille. Tekstin tulkinnassa ei siis ole kyse tekstien mekaanisista ominaisuuksista vaan aineiston ja tutkijan väliseen vuoropuheluun perustuvasta tulkinnasta. (Jokinen, Juhila ja Suoninen 2016, 35.) Näin ollen se mitä äitiydestä on sanottu kirjaimellisesti ei itsessään riitä tulkinnaksi, vaan tarkastelen aineistoani postfeministisen teorian valossa ja pyrin tuomaan esiin diskursseja, jotka toistuvat sekä artikkeleissa että postfeministisen teorian yhteydessä. Näitä diskursseja tarkastelen aiemmin listaamieni teemojen alla. Esimerkiksi äitiyden ja työn yhdistämisen teeman alla toistuvia diskursseja ovat äidin kykeneväisyys työhön ja mahdollinen halu palata nopeasti takaisin työelämään.

4.3.1 Naistenlehdet diskurssia ohjaavana tekijänä

Diskurssianalyysin yksi keskeisimpiä käsitteitä on kontekstuaalisuus. Kontekstuaalisuudella tarkoitetaan kielen käytön tapojen olevan aina sidoksissa tilanteeseen missä kieltä käytetään (kts. Pietikäinen ja Mäntynen, 2019). Koska en pysty todentamaan minkälaisessa tilanteessa haastattelut ovat tuotettu, saati millaisessa tilanteessa lukija niitä lukee, olen todennut, että tutkimukseni kannalta tärkeimmäksi kontekstiksi nousee genre. Genre on sanana useimmille tuttu elokuvien puolelta, jossa sillä tarkoitetaan elokuvan lajityyppiä. Tämä lajityyppi auttaa meitä tunnistamaan ja tulkitsemaan näkemäämme ja lukemaamme. (kts. Altman 2002.) Tiedämme, että lukiessa naistenlehteä voimme odottaa erilaista sisältöä kuin lukiessamme sanomalehteä. Lajityyppiin liitettyjen tapojen noudattaminen on myös lupauksen pitämistä lukijalle. Lukijan kannalta ei olisi

mielekästä, että halutessaan lukea uutista, se olisi kirjoitettu kevyesti puhekielellä.

Diskurssintutkimuksessa genrellä kuvataan jokseenkin vakiintunutta kielellistä ja sosiaalista toimintaa, jonka sen käyttäjät tunnistavat. Genret ovat vakiintuneita tapoja rakentaa sosiaalista toimintaa ja diskurssit ovat tapoja merkityksellistää maailmaa. (Pietikäinen ja Mäntynen 2019, 110–111.) Yhteistä diskurssintutkimuksen ja elokuvataiteen näkemykselle genrestä on se, että genre auttaa meitä tunnistamaan tiettyjä konventioita ja rajoja, joiden puitteissa tulkitsemme sosiaalisia tilanteita ja minkälainen puhe missäkin tilanteessa on sosiaalisesti hyväksyttävää. Puheella viitataan tässä yhteydessä myös kirjoitettuun tekstiin. Kun tunnistamme genren, tunnistamme soveliaat ja normeihin mukautuvat tavat tuottaa puhetta genren rajojen sisällä. Esimerkiksi voi ajatella, että keskustelua äitiydestä voidaan käydä hyvinkin erilaisissa ympäristöissä, kuten neuvolan vastaanotolla tai ystävien kesken. Ystävälle äitiydestä voidaan kertoa hyvin erilaisin sanoin kuin neuvolan vastaanotolla. Äitiys on siis molemmissa tilanteissa keskustelun tuottamaa diskurssia. Vaikka diskurssin aihe on sama, sisältö on erilainen, riippuen tilanteeseen liittyvistä sosiaalisista konventioista. Genressä siis kiteytyvät tyypilliset tavat toimia diskursiivisesti tietyissä konteksteissa ja ne kertovat systemaattisista tavoista jäsentää sosiaalista toimintaa kielenkäytön näkökulmasta (Pietikäinen ja Mäntynen 2019, 111). Sama pätee myös naistenlehtien genreen ja genren sisällä tapahtuvaan haastattelutilanteeseen.

Haastateltava kertoo haastattelijalle elämästään ja omista kokemuksistaan äitinä. Tilanteeseen vaikuttaa osaltaan se, että kaikki kerrottu tulee olemaan julkista. Haastateltavan voi ajatella astuvan julkiselle näyttämölle äitinä, jolloin hän asettaa oman äitiytensä ulkopuolisten tarkasteltavaksi. Usein tämä tarkastelu tehdään tiettyjä sosiaalisia normeja ja raameja vasten, joiden kautta hyvää ja riittävää äitiyttä määritellään. Nämä raamit ja niiden rajat ovat juuri niitä, joita pyrin tuomaan näkyväksi analyysissäni. Hyvän ja riittävän äitiyden raamit muodostuvat tavasta, jolla äitiydestä puhutaan tai miten se nähdään yhteiskunnallisesti ja kulttuurisesti. Usein julkiselle näyttämölle astuttaessa halutaan esittää itsestä paras tai ainakin ulkopuolisten silmissä hyväksyttävä versio. Sellainen, joka toistaa sosiaalisesti rakentuneita konventioita ja toimii siten hyväksytyllä tavalla.

Huomionarvoista on, että hyväksytyt tapa toimia voi olla myös konventioista irrottautuva. Esimerkiksi äiti, joka toteaa puolisonsa kantavan pääasiallisen vastuun lasten hoitamisesta, pyrkii irrottautumaan sosiaalisesta konventiosta, jossa äiti nähdään ensisijaisena vastuunkantajana. Pyrkimyksessään irrottautumiseen perinteisestä roolista äiti tulee kuitenkin samanaikaisesti vahvistaneeksi kyseisen konvention olemassaoloa. Jokinen, Juhila ja Suoninen (2016) esittävätkin Parkerin (1992) näkemyksen, jonka mukaan diskurssit realisoituvat erilaisissa teksteissä ja diskurssianalyysin tehtävänä on analysoida, mitä instituutioita diskurssit vahvistavat, mitä vaientavat, ketkä diskurssista hyötyvät ja ketkä niitä ajavat. Puheet ja tekstit heijastavat instituutioihin ja valtaan sidottua jatkuvuutta myös silloin, kun asettuvat näitä vastaan. (Jokinen, Juhila ja Suoninen 2016, 374.)

Diskurssianalyttisen tulkinnan mukaisesti naistenlehteen annettuja haastatteluja ei voi pitää todellisuuden heijastumana vaan sen rakentajana. Tuomalla esiin tapoja, joilla äitiyttä kuvaillaan ja millaiset asiat äitiyteen liittyen haastatteluissa toistuvat pystyn toivottavasti tuomaan näkyväksi millaisia odotuksia ja merkityksiä äiteihin liitetään tässä hetkessä kulttuurisesti ja yhteiskunnallisesti myös laajemmin.

5 AINEISTON ANALYYSI

Olen jaotellut aineiston analyysini artikkeleissa toistuvien teemojen mukaisesti, joita ovat työn ja perheen yhteensovittaminen, huolen ja vastuun jakaminen ja subjektiivinen kokemus äitiydestä. Käyn teemat läpi omissa luvuissaan ja tuon esiin niissä toistuvia diskursseja äitiyteen liittyen. Analyysin lopuksi syvennyn myös artikkeleiden kuvitukseen tarkemmin. Pyrin tuomaan näkyviin kuvituksen tavan tukea esiin nousseita diskursseja sekä tarkastelemaan millainen on kuvissa näkyvä äiti. Lopuksi teen vielä varsinaisen yhteenvedon analyysistäni.

5.1 Työn ja perheen yhteensovittaminen

Usein äitiyteen liittyvässä keskustelussa esiin nousee työn ja perheen yhteensovittaminen ja sen mukanaan tuomat haasteet tai vastaavasti asian helppous. Yksi keskeisimpiä teemoja aineistossani on äidiksi tulon ja työuran yhdistäminen ja siihen liittyvät diskurssit. Asian tärkeydestä kertoo paljolti se, että äitiyttä ei käsitelty yhdessäkään haastattelussa ilman mainintaa työstä tai urasta. Tietysti vaikuttava tekijä voi olla myös se, että kyseiset haastateltavat ovat julkisuudessa osittain työnsä takia. Kysymys työn ja perheen yhteensovittamisesta liittyy kuitenkin laajempaan yhteiskunnalliseen ja kulttuuriseen keskusteluun. Työn ja perheen yhteensovittaminen ei ole ainoastaan yksilön itsensä tehtävä päätös vaan siihen on vaikutuksensa muun muassa yhteiskunnallisten instanssien tarjoamalla tuella ja rajoituksilla. Esimerkiksi ilman valtion taholta tarjottuja vanhempainvapaiden tukia useampi vanhempi joutuisi tekemään enemmän töitä. Vanhempainvapaa ja sen aikana maksetut tuet ovat kuitenkin ajallisesti säädeltyjä ja myös sen kautta kenellä tukiin on oikeus. Oikeus esimerkiksi äitiysrahaan muodostuu ainoastaan, jos äiti suostuu käymään raskausaikana terveystarkastuksessa. Pelkkä raskauden toteaminen ei siis riitä. (Kela 2020.)

Kulttuurisella tasolla aihe näkyy muun muassa keskusteluna milloin äidille on oikea ja sosiaalisesti hyväksyttävä aika palata työelämään. Myös keskustelu siitä, kumpi vanhemmista jää kotiin hoitamaan lasta linkittyy osittain kulttuuriin. Yhteiskunnan tarjoamia vanhempainvapaita on säädelty jaettavaksi vanhempien kesken, mutta edelleen naiset käyttävät hoitovapaista suuremman osan. THL:n

tutkimuksen mukaan vuonna 2019 yhteisesti jaettavista perhevapaista naiset käyttivät 98 %, jolloin äiti näyttäytyy edelleen ensisijaisena lapsen hoitajana. (THL 2020.)

— *Juontopestiä tarjottiin myös kolmannelle kaudelle, mutta E joutui kieltäytymään. Hänellä oli tärkeämpää tekemistä. Hänestä oli tulossa äiti.* Anna 02/2019

Siirtyminen prefeministisestä ajasta postfeminismiin näkyy pakotetun kotiin jäämisen muuttumisessa juhlittavaksi valinnaksi monien naisten elämässä (Negra 2009, 152). Äitiyden valitseminen ja nostaminen tärkeimmäksi ja ensisijaiseksi tehtäväksi ei enää ole ilmentymä naisten sorrosta. Kuitenkin näkemys samaan aikaan toistaa äidin yhteiskunnallista asemaa, jossa nainen on ensisijaisesti äiti ja vasta sen jälkeen työntekijä. Tämä näkemys toistui aineistossa vahvasti uhrautuvan äidin diskurssina, jossa nainen joutuu luopumaan jostain, oli hän sitten töissä tai kotona. Töissä äiti ikävöi kotiin ja kotiin jäädessään joutuu luopumaan omasta toimijuudestaan lapsesta huolehtimisen noustessa äidin ensisijaiseksi tehtäväksi.

Kova työnteko ja palkitsevat roolit ovat antaneet näyttelijä-laulaja M:lle paljon, mutta ne ovat myös ottaneet. Laulajanura vaatii kurinalaista elämää ja iltatyö vie aikaa perheeltä. Anna 10/2019

Julkisessa keskustelussa lasten hankkimisen houkuttelevuuteen liittyy usein työn ja perhe-elämän yhdistämisen vaikeus ja lasten hankinnan siirtämistä perustellaan työhön liittyvillä urakuviolla. Tämä näkemys on postfeministisen teorian valossa erittäin keskeinen. Postfeministisestä näkökulmasta mahdollisuus tehdä nousujohteista uraa ja olla äiti, ei näyttäydy ainoastaan mahdollisuutena vaan osittain myös velvoittavana tekijänä. Tämä osaltaan tuottaa ristiriitaa näkemykseen, jossa äitiys olisi naisen ensisijainen tehtävä. Koska mahdollisuus valita sekä ura, että perhe on osittain saavutettu, siihen olisi tartuttava. Coppock, Hayden ja Richter (1995, 4–5) tuovatkin esiin ajatuksen ”supernaisesta”, joka kykenee hoitamaan velvollisuutensa niin kotona kuin töissä. Uran ja perheen yhdistämisen sanotaan myös olevan täysin yksilön valinta,

vaikka esimerkiksi yhteiskunnan mahdollisuutta vaikuttaa työn ja perheen yhdistämiseen ei voi kiistää.

Uran ja perheen yhdistämisestä puhuttaessa toistuu myös suunnitelmallisuuden diskurssi. Lapsen hankintaa on pohdittu ja suunniteltu uran kannalta parhaaseen hetkeen. Lapsi on saattanut myös yllättää tulollaan, jolloin suunnitelmallisuus kohdistuu enemmän odotuksiin, joita liitetään tilanteeseen lapsen syntymän jälkeen. Kuten siihen, kuinka työskentely onnistuu lapsen saamisen jälkeen ja milloin on oikea aika palata töihin. McRobbie (2013) viittaakin perheellistymisen saaneen uusliberalistisia arvoja, jossa rationaalisuus ja suunnitelmallisuus korostuvat. Vanhemmuus näyttäytyy projektin kaltaisena, jota pyritään aikatauluttamaan mahdollisimman optimaaliseen aikaan ja maksimoimaan näin mahdollisuudet toteuttaa itseään vanhempana ja työntekijänä. Tähän liittyy myös ajatus sellaisen puolison löytämisestä, joka näkee vaimonsa tasa-arvoisena ja mahdollistaa näin osittain uran ja perheen yhdistämisen. (McRobbie 2013, 130.)

Ajankohta saattoi osua nappiin uramielessäkin. — Tunnen, että työssäkin on uuden alun aika. Olen aina kirjoittanut lauluni omakohtaisesta elämästä ja äitiyteen totuttelu on tarjonnut mielettömästi uusia havaintoja. Olen varma, että tämä kokemus inspiroi uudella tavalla tekemään musaa ja yrittämään parhaani, J sanoo. Me Naiset 26/2019

— Nautin hetken kotona vauvahuumasta, mutta hyppään tosi nopeasti takaisin puikkoihin. Samoin tein F:N kanssa, vauva kainaloon ja menoksi! Me Naiset 30/2019

— Lapsi on kehittänyt minua hirveästi sekä ihmisenä että yrittäjänä. Ajanhallintani on parantunut ja minusta on tullut parempi ennakoimaan. F on auttanut käyttämään enemmän päätä kuin tunteita. Minä päinvastoin olin pelännyt, että lapsi tekisi minusta tunteikkaan ja pääni sumenisi. Me Naiset 30/2019

— On kiva huomata, että isotkin elämänmuutokset onnistuvat lapsi kainalossa. Haluan kannustaa muitakin äitejä työelämään ja tekemään asioita, joissa on hyvä. Se tuo lisäarvoa paitsi työnantajalle, myös naiselle itselleen. Me Naiset 30/2019

Artikkeleissa toistuu tapa, jolla kotiäitiydelle pyritään tuomaan lisää arvoa vertaamalla sitä työhön ja korostamalla äitiyden tuovan mukanaan työelämässä arvostettuja ominaisuuksia, kuten organisointikykyä tai stressinhallintaa. Tätä diskurssia voisi kutsua lapsen tuomaksi lisäarvoksi. Tapa, jolla arvostusta haetaan voi ajatella peilaavan myös yhteiskuntamme arvomaailmaa. Jo syntyessään lapsen on tuotettava lisäarvoa, pelkkä olemassaolo ei itsessään ole arvokasta. Negra (2009, 65) huomauttaakin kuinka journalismissa ja populaarikulttuurissa on nähtävissä muutos, jossa äitiys nähdään rikastavana ja ylentävänä kokemuksena. Äitiys ei ole enää vain yksi etappi elämässä vaan se on mahdollisuus tuoda esiin omaa erinomaisuutta, ja lapsi osin toimii välineenä tälle itsensä kehittämiseksi.

Äitiys ei siis näyttäydy työelämän näkökulmasta ainoastaan mahdollisuuksia vievänä vaan päinvastoin myös niitä tuovana. Halu kannustaa äitejä tekemään asioita, joissa on hyvä, voidaan tulkita niin, että äitiys nähdään usein rajoittavana tekijänä, jolloin äidin omat toiveet ja taidot jäävät sivuun erityisesti äidiksi tultaessa. Huomionarvoiseksi nostetaan myös se, että lapsen kanssa isotkin elämänmuutokset onnistuvat, jolloin voi ajatella lasta odottaessa mielikuvan olleen se, että lapsen kanssa isot elämänmuutokset eivät olisi mahdollisia.

Äitiyteen liitetyt pehmeät arvot, kuten tunteet eivät saa puheessa arvostusta vaan tunteikkaus on ollut pelkoa aiheuttavaa. Suunnitelmallisuuden diskurssiin on yhdistettävissä ajatus tietynlaisesta järkevyydestä. Pään käyttäminen ja ajanhallinnan parantuminen on edellä esitetyn sitaatin mukaisesti arvostettava ominaisuus niin ihmisyyden kuin työn puolesta. Voi ajatella, että lapsen tuodessa mukanaan mainittua kehitystä työelämässä arvostettujen piirteiden muodossa, myös äitiyden arvostus nousee. Äitiys nähdään arvokkaana silloin kun se on verrattavissa työhön ja lapsi toimii lisäarvoa tuovana tekijänä myös suhteessa työhön. Uusliberalistisiin arvoihin peilaten äitiys on arvokasta, sillä se tekee yksilöstä jollain tuotteliaamman yhteiskunnan jäsenen.

5.2 Huolen ja vastuun jakaminen

Työn ja perheen yhdistäminen tuskin onnistuisi keneltäkään ilman puolison, muiden läheisten tai ammatikseen lapsia hoitavien apua. Tässä kappaleessa tarkastelen tapaa, jolla vastuun jakamisesta puhutaan ja millaisissa tilanteissa vastuuta lapsen hoidosta jaetaan.

Työn ja perheen yhdistämiseen hänellä on hyvä tukiverkosto. Äidin, ystävien, siskon ja lastenhoitajan turvin hän aikoo palata toimitusjohtajan tuolille, kun vauva on syntynyt. Me Naiset 30/2019

Menestyksen takana on tasa-arvoinen parisuhde ”Mieheni hoitaa lapsia melkein aina.” Anna 10/2019

Huolen ja vastuun jakamiseen viitataan useimmiten silloin kun äiti menee töihin, ei niinkään automaationa arjessa. Äiti näyttäytyy siis mediapuheessa vahvasti lapsen ensisijaisena hoitajana. Asian voi tulkita myös niin, että äiti irtaantuu lapsestaan ainoastaan mennäkseen töihin, jolloin äidin elämä jakaantuu vahvasti kodin ja työn välille. McRobbie (2013, 128) pitääkin kiintoisana, että ei ole olemassa poliittista agendaa, joka puuttuisi toistuvaan ja kuluttavaan kotityöhön, joka edelleen on pääosin naisten vastuulla. Tämän voi ajatella olevan perintöä postfeministiselle näkemykselle, jossa rakenteelliset asiat nähdään yksilön valintoina. McRobbie (mt., 128) esittääkin, että esimerkiksi lasten täysipäiväinen hoito kodin ulkopuolella nähdään usein lapselle haitallisena. Kuitenkin äitien täysi osallistuminen työelämään vaatii juuri sitä. Koska lapsen jättäminen muiden hoitoon näyttäytyy postfeminismin kautta yksilön valintana ja tämän valinnan tekee äiti, on siitä seuraavat väitetyt haitat näin ollen äidin vastuulla.

— *Kun poika oli ihan vastasyntynyt, lähdin käymään kaupassa ja jätin hänet M:lle, joka on hoitanut vauvaa alusta asti.* Anna 8/2019

— *V:tä onkin joskus nimitelty mammoksi, miespuoliseksi äidiksi, mutta se ei käy hänen itsetunnolleen. Hänestä on hienoa, että isä on lapsille yhtä tärkeä kuin äiti. Voin lähteä huoletta työkeikoille, kun tiedän, että kotona kyllä pärjätään.* Anna 2/2019

Puolison osallistuminen lastenhoitoon nähdään erityisen maininnan arvoisena, jolloin oletuksena pitää ajatusta, että näin ei yleensä ole. Huomionarvoista on myös se, että äiti päättää milloin puolisolle annetaan tai jätetään vastuu lapsesta. Vastuun jakamista puolison kanssa perustellaan usein lapsen tai puolison edun kautta, ei niinkään äidin toiveena tai tarpeena. Näin palaudutaan jälleen uhrautuvuuden äärelle, jossa lapsen ja puolison tarpeet menevät äidin tarpeiden edelle. Vaikka toive töihin menosta ja vastuun jakamisesta olisikin lähtöisin äidistä, haetaan sille usein tukea ulkopuolisista syistä. Tämä on osin ristiriidassa yksilön valintaa korostavan postfeminismin kanssa. Voi ajatella, että äitinä ollessaan nainen ei enää toimi yksilönä, vaan ensisijaisesti osana perhettä. Riittävänä syynä lapsesta irtautumiselle on esimerkiksi lapsen ja perinteisen perhemallin mukaisesti isän mahdollisuus muodostaa läheisempää suhdetta keskenään äidin poissa ollessa. Tämän voi ajatella viittaavaan myös luonnollisuuden diskurssiin, jossa äidillä on automaattisesti läheinen suhde lapseen, kun taas toisen hoivaajan täytyy erikseen rakentaa syvällisempää suhdetta. Tämä suhteen syventäminen ei myöskään näyttäytyä mahdollisena, mikäli äiti on läsnä. Äidin ensisijainen rooli suhteessa lapsiin tulee näin jälleen korostetusti esiin.

Joskus äiti muodostaa vauvan kanssa symbioosin, ja isä saattaa joutua ulkokehälle. E päätti, että näin ei saa käydä hänelle ja M:lle. Anna 8/2019

Äidin erityislaatuista suhdetta lapseen kuvataan usein myös viittaamalla symbioosiin, joka tarkoittaa biologista erityislaatuista suhdetta, jonka äiti saavuttaa lapsen kanssa kantaessaan lasta sisällään ja imettäessään tätä. Äidin hoiva nostetaankin näin biologian ja luonnollisuuden kautta joksikin erityislaatuiseksi verrattuna puolison tarjoamaan hoivaan.

— Minulla on aika rento kasvatustapa. Pasmani eivät mene sekaisin, jos joku muu välillä järjestee asioita. M on kiitollinen esimerkiksi siitä, että hänen äitinsä kiertelee kirpputoreja ja tuo F:lle uuden vaatepaketin aina kolmen kuukauden välein. Kaikkea ei tarvitse tehdä itse. Me Naiset 30/2019

Kasvatustavan rentouteen viittaamalla irrottaudutaan äidin ensisijaisesta kasvattajan roolista. Rentouden myötä kontrolli ja lapseen liittyvä vastuu voidaan

hetkellisesti jakaa jollekin muulle. Oletusarvona voi pitää sitä, että äiti on se, joka on kontrollissa ja osaltaan tämä kontrolli palautuu velvollisuuteen, joka koskettaa ensisijaista hoitajaa. Rentouden korostaminen luo mielikuvaa, että vastuun jakaminen myös ydinperheen ulkopuolelle ei välttämättä ole normi. Äidillä on vastuu lapsen kasvamisesta yhteiskunnan tasapainoiseksi jäseneksi, jolloin lapsen hoivaamisen antaminen jonkun muun henkilön käsiin edes hetkeksi, tarkoittaa kontrollista luopumista. Tähän luopumiseen liittyy kuitenkin kiitollisuutta, jolloin äidin ei voi ajatella toimivan uhrautuvasti tai luopuvan hoivaajan roolistaan vastentahoisesti. Äitiys näyttäytyykin kevyempänä, kun kaikkea ei tarvitse tehdä itse.

— *Vauvan he ovat hoitaneet pääasiassa kaksistaan. — Emme ole halunneet kauheasti pyytää apua, koska tämä aika on tuntunut niin erityiseltä.* Anna 8/2019

Kaikkiaan artikkeleissa mainittiin suhteellisen vähän tilanteita, joissa lapsi annettaisiin hoivattavaksi erityisesti perhepiirin ulkopuolelle. Voikin ajatella, että ydinperheen malli on nykyajassa melko tiivis, vastuu lapsesta on korostetusti vanhemmilla yhteisön sijasta.

Tämä näkyy myös haastatteluissa tuotetussa puheessa, jossa pienen lapsen saaminen nähdään elämässä erityislaatuisena hetkenä. Kuitenkin ristiriitaa tuottaa, että samanaikaisesti olisi hoidettava myös kodin ulkopuoliset velvollisuudet kuten työ. McRobbie (2013, 128) kuvaileekin banaalien lauseiden työn ja perheen yhdistämisen tasapainosta korvanneen keskustelun siitä, kuinka äitiys ja työ on realistisesti yhdistettävissä. McRobbie (mt., 121) korostaa, että jälkiteollisessa maailmassa naisten työpanos kodin ulkopuolella on muodostunut yhteiskunnallisesti jo niin tärkeäksi, että kotiäitiys ei yhteiskunnan taholta ole kannattavaa. McRobbien (mt., 121) mukaan yhteiskunnan onkin kannattavampaa kannustaa äitejä työelämään, jolloin perheet ja erityisesti yksinhuoltajina toimivat äidit eivät tarvitsisi niin paljoa valtion tarjoamaa tukea.

Coppock, Haydon ja Richter (1995, 4) esittävätkin, että postfeminismin keskiössä olevan supernaisen myötä, on muodostunut myös näkemys uudenlaisesta miehisyydestä, joka pitää sisällään myös vastuunottamisen kotona. Voi ajatella, että äidin paluuta töihin korostetaan yhteiskunnan taholta yksilön valintana, jolloin

se näyttäytyy houkuttelevana ja noudattaa uusliberalistisia yksilökeskeisiä arvoja. Kuitenkin aineiston perusteella on tulkittavissa, että äiti ei tee päätöstä töihin paluusta ja vastuun jakamisesta ensisijaisesti ajatellakseen itseään, vaan enemmänkin perheen etua, tarjoten näin myös uudelleenlaiselle isyydelle tilaa.

5.3 Äitiys subjektiivisena kokemuksena

Kuten aiemmin olen todennut, äitiys on jotain mikä koetaan vahvasti henkilökohtaisella tasolla. Yksittäisistä haastatteluista ei siis voi tehdä yleistäviä johtopäätöksiä siitä, miten äitiys koetaan. Haastatteluissa on kuitenkin havaittavissa toistuvia asioita, jotka nostan tässä kappaleessa esiin liittyen äitiyden subjektiiviseen kokemiseen.

Äitiyteen liitetään vahvasti puhe tietynlaisesta oikeellisuudesta, jossa ollaan oikean ikäisiä tai oikeassa elämäntilanteessa. Vastinparina tälle oikeellisuudelle toimii huono äitiyden käsite. Nousiainen (2004, 58) kuvaakin tutkimuksessaan lapsista erillään asuvista äideistä, kuinka maailmankuvamme on usein kahtiajakautunut. Tarkastelemme maailmaa vastinparien kautta, kuten hyvä/paha. Tämä vastinparien kautta tarkastelu perustuu vahvasti moraalitajuun, joka värittää myös äitiyttä ja sen kokemista ja tämä toistuu myös lehtien haastatteluissa. Kun toistuvasti viitataan täydelliseen tai hyvään äitiin, vastinparina toimii huono äiti. Mikäli jokin tapa tuottaa äitiyttä koetaan hyväksi, nähdään siitä poikkeava toiminta usein huonona, vaikka se ei lapsen kasvamisen kannalta olisi terveydelle haitallista, tai muuten sillä tavoin huonoa, että siihen terveydenhuolto tai lastensuojelu puuttuisi. Mediapuheessa käytetyllä huonolla äitiydellä viitataan useimmiten sellaiseen äitiyteen, jonka koetaan poikkeavan karikatyyrimäisestä äitiyden toteuttamisesta tai äidin itsenäisyyden korostamisena.

— Heitin täydellisen äitiyden konseptin ulos ikkunasta heti äitiyden alkumetreillä. Minua kiinnostaa vain se, että perheemme voi hyvin — ei se, mitä muut ajattelevat meistä. Me Naiset 30/2019

Näkemyks siitä, mitä on täydellinen äitiys, perustuu usein ulkopuolelta tuleviin vaatimuksiin, odotuksiin tai neuvoihin. Siihen mitä ”muut ajattelevat”. Negra

(2009, 50) viittaakin Judith Warneriin todetessaan, että ollessamme valintojen keskellä on hyvin vaikea osoittaa niitä kanavia, joiden kautta valintojamme ohjataan. Esimerkiksi yllä olevassa sitaatissa (Me Naiset 30/ 2019) mainittu ajatus täydellisestä äitiydestä, josta halutaan irrottautua. Kuitenkin samaan aikaan halutaan keskittyä perheen hyvinvointiin, jolloin voi ajatella perheen olevan jälleen äidin ensisijainen prioriteetti. Yksilö voi siis kokea tekevänsä näennäisesti individualistisia valintoja perhe-elämään liittyen, mutta huomaamatta tuleekin toistaneeksi ulkoapäin opittuja odotuksia esimerkiksi perheen ensisijaisuudesta.

Täydelliseen äitiyteen yhdistyy vahvasti suunnitelmallisuuden diskurssi, jossa äitiyttä pyritään rationalisoimaan ja suunnitelmallisuuden myötä olemaan jollain tapaa kontrollissa. Suunnitelmallisuuden diskurssin voikin palauttaa tietynlaiseen oikeellisuuteen siitä, milloin ollaan esimerkiksi tarpeeksi kypsiä tulemaan äidiksi. Tähän kypsyyteen viitataan useimmiten jonkinlaisena henkisenä kasvuna tai vaihtoehtoisesti ”biologisena kellona”.

— *Siihen asti en oikeastaan piitannut lapsista. Lähinnä ajattelin, että oi, mikä riesa heidän hoitamisessaan on. Ajatukset muuttuivat kun biologinen kello alkoi näyttää oikeaa aikaa. Ja oikea mies ilmestyi kuvioihin.* Anna 2/2019

Biologisella kellolla tarkoitetaan usein naisen ikää ja ajatellaan naisissa olevan jollain tapaa sisäsyntyisenä toive lapsen hankkimisesta. Negra (2009) viittaa biologiseen kelloon ”aikapaniikin” yhteydessä ja esittää naisen elämän kulkevan kroonisessa ajallisessa kriisissä. Esimerkiksi odotukset työuran, lasten hankkimisen ja naimisiinmenon oikeasta ajankohdasta ovat postfeminismin myötä palautuneet vahvasti naiseuteen. Näissä odotuksissa toistuvat vahvasti konservatiiviset arvot. (Negra 2009, 47.) Biologiseen kelloon viittaaminen palauttaa äitiyden jälleen luontaiseksi osaksi naiseutta. Lapsen saamiselle mielletään olevan jonkinlainen oikea ikä, joka ei ole sidoksissa ainoastaan sukukypsyyteen. McRobbie (2009) käyttääkin populaarikulttuurin esimerkkinä Bridget Jonesia, jonka biologinen kello näyttää niin sanotusti oikeaa aikaa lapsen hankinnalle. Postfeministisen naisen onkin populaarikulttuurissa esitetyn ideaalin mukaan mahdollista haaveilla oikean miehen löytämisestä, naimisiinmenosta ja

lasten saamisesta ja samaan aikaan olla itsenäinen toimija. (McRobbie 2009, 16.)

— *Yritin vitsailla A:lle, että olen jo niin vanha ämmä, etten ehkä vain muista, miltä raskauspahoinvointi tuntuu.* Me Naiset 22/2019 (Toim. huom. haastateltavan ikä on 34-vuotta.)

En ikinä osaa ajatella, että olisin vanhempi kuin muut! Tunnen olevani ihan teini. Sitä paitsi täällä Helsingin keskustassa asuu paljon ikäisiäni pienten lasten äitejä. Anna 8/2019 (Toim. huom. haastateltavan ikä on 40-vuotta.)

Tilastokeskuksen (2019) raportin mukaan synnyttäjien keski-ikä ensimmäisen lapsen syntyessä oli keskimäärin 29,6 vuotta. Yleisimmin synnyttäneiden naisten ikä on ollut 30–34 vuoden välillä, jolloin lasketaan mukaan myös useammin synnyttäneet. (Tilastokeskus 2019.) Edellä esiintyvien sitaattien äidit voi siis mieltää keskimääräistä vanhemmiksi synnyttäjiksi. Kuitenkin maininta siitä, että Helsingin keskustassa asuu paljon saman ikäisiä pienten lasten äitejä, viittaa siihen, että sosiokulttuurisesti tarkasteltuna nämä äidit eivät välttämättä olisikaan erityisen vanhoja. Osaltaan oikea aika äidiksi tulossa ei siis riipu ainoastaan biologisesta iästä, vaan oikean ajan äitiydelle voi nähdä sijoittuvan esimerkiksi taloudellisesti vakaampaan tilanteeseen tai mahdollisesti oikean puolison löytämiseen.

Syyskuun alussa syntyvä esikoinen on J:n pitkäaikainen toive. Ajatus äidiksi tulosta on kulkenut mielessä jo pikkutyöstä asti ja tuntuu siksi luontevalta. Me Naiset 26/2019

Toinen äidin luonnollisuutta korostava diskurssi linkittyy myös suunnitelmallisuuteen. Toisille äitiys näyttäytyy suunnitelmallisuuden myötä helpompana. On ehkä mielikuvissa mietitty, millaista äitiyttä halutaan toteuttaa tai haaveiltu äidiksi tulosta jo pitkään. Äitiyden sopivuus itselle näkyikin tavassa, millaisia piirteitä äidin on mielletty omaavan. Liittykö äitiyteen mahdollisesti jo jotain omaksuttuja luonteenpiirteitä vai näyttäytykö se täysin uutena roolina, jonka oppimisen voi ajatella käyvän työstä.

— *En oikein osaa sanoa, millaisia tunteita minussa herää. Toisinaan olen otettu, kiitollinen ja mielissäni, sitten taas hämmentynyt, huolissani ja hukassa. Äitiyden alku on ollut sopeutumista ja opettelua – ja aika harvoin sellaista kuin olin kuvitellut.* Me Naiset 49/2019

M on aina viettänyt keikkaelämää. Aiemmin siihen ei mahtunut ajatusta äitiydestä. — En ollut varma, olisiko minusta äidiksi. Mielikuvissani äitiys rajoitti ja vei puolet aivokapasiteetista. Äidit olivat tunnollisia, heillä oli nutturat ja paketit järjestyksessä M hymähtää. Me Naiset 30/2019

Äitiys ei siis välttämättä tule luonnostaan vaan äidin roolin omaksuminen pitää sisällään ristiriitaisia tunteita. Äitiyden omaksuminen koetaan haastavana erityisesti silloin kun äitinä olemisen todellisuus onkin ollut kuvitellusta poikkeavaa. Äitiyteen pyritään kuitenkin valmistautumaan mielikuvien tasolla ja peilataan omaa riittävyttä hyvän äitiyden määritelmään. Tämä suunnitelmallisuuden diskurssi pitää sisällään myös varautumista siihen, että kaikki ei suju odotetulla tavalla. Suunnitelmallisuuteen sisältyvä varautuminen näkyy erityisesti ensimmäistä lasta odottavien äitien kohdalla.

J:n ensimmäinen lapsi syntyy syyskuussa. Lapsen saaminen ei lukitse neljän seinän sisälle, laulaja sanoo. — Toivon osaavani olla rento enkä liian omistushaluinen äiti. Me Naiset 26/2019

Tiedän, miten yleistä on sairastua baby bluesiin, joten olen molempien raskauksieni aikana valmistautunut siihen, ettei kaikki välttämättä mene hyvin. Molemmilla kerroilla olen kuitenkin saanut olla positiivisessa kuplassa. Anna 8/2019

”Kupla” on sanana erityisen mielenkiintoinen, sillä arkikielessä vilahtelee usein viittaus ”vauvakuplaan”, johon jollain tapaa upotaan lapsen saatua. Kuplassa oltaessa ollaan jonkin sisällä ja kaikki muu jää ulkopuolelle. Tämä korostaa lapsen saamisen ainutlaatuisuutta, jossa kaikki muu jää alisteiseksi lapselle.

Suunnitelmallisuuden diskurssi risteää osittain äitiyden luonnollistamisen diskurssin kanssa. Äitiys nähdään osaltaan jonain, mikä tulee luonnostaan, jos

omaa jo valmiiksi tietynlaisia ominaisuuksia. Mikäli äitiys on ollut pitkäaikainen haave, siihen solahdetaan kivuttomammin. On ehkä ehditty kuvittelemaan, millaista äitiyttä halutaan toteuttaa, tai vastaavasti millaisia äitiyden malleja halutaan välttää. Äitiys näyttäytyy siis jonain, joka sisäsyntyisesti omataan tai vastaavasti ei, sen sijaan että se nähtäisiin opeteltavana asiana tai sellaisena, johon voi kasvaa. Tässä piileekin äitiyden luonnollistamisen diskurssiin sisältyvä ristiriita. Se on samanaikaisesti jotain mikä tulee luonnostaan, mutta samaan aikaan se on myös opeteltavissa. Esimerkiksi halu hoivata nähdään mieluummin sisäsyntyisenä kuin opeteltuna. Jos sen ajatellaan olevan opeteltua, sen taidon voi oppia hallitsemaan myös puoliset, jolloin äidin ensisijaisuus hoivaajana tulisi kyseenalaistetuksi.

Edellä mainittu ristiriita korostuu äidiksi ensimmäistä kertaa tulevien puheessa. Äidiksi jo aiemmin tulleet vaikuttavat taas käyneen tämän kasvun läpi ja pohdinnat keskittyvätkin enemmän siihen, millaista lisäarvoa lapsen saaminen on tuonut ja tuo elämään, tai kuinka äitiys on myös kasvattanut heitä. Osaltaan voi ajatella, että lapsi kasvattaa vanhempiaan ja ensimmäisen lapsen kohdalla vanhemmuus otetaan jollain tapaa haltuun. Äidiksi jo kertaalleen tulleiden puheissa onkin tulkittavissa tietynlaista varmuutta ja kokemusta.

Äidiksi tuleminen liki nelikymppisenä on ollut mutkatonta ja melko samanlaista kuin 26-vuotiaana, jolloin hän sai tyttärensä. Anna 10/2019

S jää maaliskuun lopussa äitiyslomalle ja odottaa malttamattomasti vauvan syntymää. Hän arvelee, että nyt 44-vuotiaana hän tulee olemaan vauvan äitinä entistä rennompi, mutta toisaalta myös varovaisempi ja suojelevampi. —Mitä enemmän on rakastettavaa, sitä enemmän on myös menetettävää. Anna 9/2019

Yhteistä äitiydestä käytävälle puheelle ensimmäistä lastaan odottavilla ja jo äitiyden kokeneilla on diskurssi, jossa lapsi tuo mukanaan jonkinlaista lisäarvoa.

F onkin tuonut elämään kaikkea sitä mitä M oli pelännyt menettävänsä. Suurin pelko oli ollut, että vanhemmuus kadottaisi uteliaisuuden ja poltteen tehdä asioita. Me Naiset 30/2019

—Perhe on todellista, se pitää jalat maassa ja antaa perspektiiviä elämään. Se tekee elämästä täyttä. Pitkä liitto ja lapset ovat M:n mukaan parhaita kasvattajia. Anna 10/2019

— Rakastan rauhallisia aamuja. Lapsen saaminen pakottaa pysähtymään ja elämään hitaasti, pienen lapsen rytmissä. Anna 8/2019

Lapsen saamisen pelätään siis muuttavan elämää jollain perustavanlaatuisella tavalla, mutta todetaankin, että lapsen saaminen tuo mukanaan elämään jotain lisää, esimerkiksi perspektiivin muutosta, tunne-elämän toisenlaista kokemista tai säätelyä. McRobbie (2013, 130) tuokin esiin uusliberalistisen näkemyksen, jossa perhettä pyöritetään kuin yritystä ja puheen kautta äitiyttä pyritään ratalisoimaan. Äitiys näyttäytyy näin yksilön tekemänä järkevänä ja osin jopa hyödyllisenä valintana.

Genz (2006, 337–338) kuvaileekin postfeministisen naisnäkemyksen mukaan naisista tulevan oman elämänsä yrittäjiä, jotka samaan aikaan omaksuvat feminiinejä standardeja ja yrittävät löytää omaa merkityksellisyyttään. Äitiyden kohdalla tämä näky vahvasti diskurssissa, jossa lapsen saamisen lisäarvoa korostetaan ja pyritään näin luomaan jonkinlaista hyötynäkökulmaa äitiyteen.

Imettävän äidin aivot erittävät oksitosiinia. Jos kaikki menee hyvin, synnytyksen jälkeinen tila on euforinen. Voi olla, että sellaisia tunteita ei saa mistään muusta kokemuksesta, hän sanoo. Anna 8/2019

Lapsi tuo lisäarvoa myös biologisella tavalla, jolloin nainen pääsee mahdollisesti kokemaan synnytyksen ja imetyksen tuoman biologisen erityisyyden, joka palauttaa sukupuoliroolit jälleen vahvasti poteroihinsa. Näin äitiys tarjoaakin jotain erityislaatuista, johon esimerkiksi miehellä ei ole pääsyä. Osaltaan naisella ei tämän biologisen erityisyyden vuoksi ole muuta vaihtoehtoa kuin ottaa vastaan ensisijaisen hoivaajan rooli.

— Elämästäni varmasti puuttui asioita ilman vanhemmuutta. Itse olin kuitenkin jo tottunut tilanteeseen, eikä elämästäni tuntunut puuttuvan mitään. Nyt äitiyden mukana olen saanut paljon, mutta myös menettänyt itsenäisyyttäni ja

riippumattomuuttani. Vanhemmuus näköjään on sitä, että elää lapselle ja lapsen kautta. 49/2019

Vauva-arki ja suurperheen elämä eivät pelota S:aa, sillä hän sanoo, että äitiys sopii hänelle. Hän ei hirvittävästi kaipaa omaa aikaa. Anna 9/2019

Lapsen mukanaan tuoman lisäarvon vastinparina palataan uhrautuvuuden diskurssiin. Lapsi tuo elämään sisältöä, mutta samaan aikaan äiti menettää itsenäisyyttään ja riippumattomuuttaan. Uhrautuvuus on hyve, joka on vahvasti osa luonnollistetun äitiyden myyttiä. Itseensä keskittyvä äiti nähdäänkin usein itsekkäänä ja siten huonona äitinä, vastakkaisena hyvälle äidille, joka keskittää kaiken aikansa lapselle. Äitiys vaikuttaisikin olevan jotain, mikä toisille sopii paremmin luonnostaan tietyn epäitsekkyuden ihanteen alla.

Uhrautuvuuden diskurssi korostuu myös puheessa, jossa lapsen hankkimisen todetaan olevan valinta. Koska olet tämän tien valinnut, on sinun nyt se kuljettava. Negatiivisia tunteita ei juurikaan tuoda julkisesti esiin. (ks. Janhunen ja Oulasmaa 2008.) Äitiydestä kerrotaankin mieluummin vaaleanpunaisella kuorrutettua tarinaa, jossa vauva lumoo äidin ja äidinrakkaus on ylitsevuotavaa.

E. Leijui vaaleanpunaisessa pilvessään synnytyslaitokselta kotiin viime helmikuussa. Ulkona paukkui kahdenkymmenen asteen pakkanen. E pysytteli kotona viltin alla vauvansa kanssa ja katseli tätä lumoutuneena. Anna 8/2019

Subjektiivisena kokemuksena äitiyden voi ajatella olevan ristiriitoja tuottavaa ja samaan aikaan paljon tarjoavaa. Subjektiivinen kokemus vertautuukin pitkälti sosiaalisesti jaettuun ymmärrykseen äitiydestä, siihen ”mitä muut ajattelevat”. Tätä ulkopuolelta määriteltyä äitiyttä peilataan omiin kokemuksiin ja odotuksiin. Mikäli ulkopuolelta tulevat odotukset ja omat kokemukset äitiydestä osuvat yksiin, äitiyden rooliviitta istuu harteille usein helpommin.

Populaarikulttuuriseen postfeminismiin peilaten äitiys jollain tapaa täydentää naisen elämää. Negra (2009) viittaa äitiyden kautta itsensä löytämisen olevan vetäytymistä ja palautuvan perinteisiin arvoihin. Populaarikulttuurisen kuvaston mukaisesti, nainen löytää autenttisen minänsä silloin kun hän saavuttaa uran ja

perheen. (Negra 2009, 5.) Coppock, Hayden ja Richter (1995, 5) korostavatkin postfeminismiin liittyvän ajatuksen, että todellinen onnellisuus löytyy vasta äitiyden myötä. Yhdistäessään työn ja perheen naisen voi siis olettaa olevan perustavanlaatuisella tavalla kokonainen.

6 ARTIKKELEIDEN KUVITUS

Naistenlehdet lukeutuvat aikakauslehtiin ja ne toistavat tiettyjä visuaalisia järjestyksiä, jotka osaltaan auttavat lukijoita tunnistamaan lehden tietyn genren edustajaksi. (ks. Seppänen 2001, Weselius 2014.) Journalistiset artikkelit ovat usein kuvitettuja ja kuvat yhdessä jutun tekstin kanssa muodostavat kokonaisuuden, jonka osat ovat vahvasti linkittyneet toisiinsa. Halusin analyysissani tarkastella artikkeleiden muodostamia äitiyden diskursseja ja kokonaiskuvan saamiseksi analysoin myös artikkeleiden kuvitusta. Naistenlehdessä artikkeleiden kuvituksella ei useinkaan pyritä samalla tavoin näyttämään kuvaa tapahtuneesta kuin esimerkiksi uutiskuvalla, vaan kuvan funktion voi ajatella olevan enemmän haastateltavana olevan henkilön esittämisessä kyseisen lehden konseptissa.

Tarkastelemissani artikkeleissa kuvitus on hyvin toisteista, sisältäen kansikuvan ja jutun sisällä vaihtelevasti 1–4 kuvaa haastateltavasta eri kuvakoossa tai vaihtelevalla taustalla. Weselius (2014) viittaaakin väitöskirjassaan *Suunniteltu kuva* Töyryn (2005) esiin tuomiin visuaalisiin järjestyksiin, joissa tietyt juttutyypit kuvitetaan aina samankaltaisesti. Tavoitteena on minimoida persoonallisuudet ominaisuudet ja korostaa geneerisiä luokitteluita. (Weselius 2014, 330.) Siksi koin hedelmälliseksi valita ainoastaan kahden artikkelin kuvituksen lähempään tarkasteluun. Tarkasteluun valikoituivat Emilia Vuorisalmesta kertova artikkeli *Anna*-lehdessä (Anna 8/2019), sillä se oli aineistossa ainoa, jonka kannessa kuvattava ei katso suoraan kameraan. Toiseksi valitsin Mia Erhnroothin artikkelin *Me Naiset*-lehdestä (Me Naiset 30/2019), sillä artikkeli edusti kansikuvituksen mukaista perinteistä tapaa, jossa kuvattava katsoo suoraan kameraan. Katseen voi ajatella näin kohdistuvan myös suoraan lukijaan. Katse on tunnetusti ihmisten välisessä kanssakäymisessä hyvä huomion kiinnittäjä. Näin myös lehtihyllyllä potentiaalista asiakasta tavoitellessa. Kuljetan artikkeleiden kuvitusta ja analyysiä rinnakkain, tuoden esiin kuvitusten samankaltaisuutta ja pieniä eroavaisuuksia eri lehtikonseptien välillä.

Kuvien analysoinnissa nojaan saussurelaisen perinteen semiotikkaan, jota usein kutsutaan myös merkitysten analyysiksi (Hall 1997, 36). Saussurelaista perinnettä on noudattanut myös Roland Barthes (1994), joka on yksi

tunnetuimpia semiootikkoja. Analysoinnissa nojaankin Barthesin (mt.) näkemyksiin kuvallisuuteen yhdistetystä myyttisyydestä. Tarkastelen erityisesti sitä, kuinka tietynlaisen kuvaston toisteisuus äitiyteen liittyen korostaa entisestään myyttiseksi nostettua äidin kuvaa. Kuten aiemmin esitin, postfeminismin teorian nousu linkitetään vahvasti populaarikulttuuriin, johon myös naistenlehdet kuuluvat. Tulenkin analyysin edetessä tuomaan esiin myös postfeministisiä ihanteita, joita kuvitukseen on yhdistettävissä.

6.1 Mistä tunnistaa äidin kuvissa?

Seppänen (2005) esittää kirjassaan *Visuaalinen kulttuuri*, että arkisen kuvallisuuden ymmärtäminen riippuu paljolti siitä, ajattelemmeko sen heijastavan vai rakentavan todellisuutta. Ensimmäisessä tapauksessa tarkastelemme kuvaa todellisuuden vastineena tai vaihtoehtoisesti sen eroavaisuutta todellisuudesta. Jälkimmäisessä tapauksessa kuvan taas ajatellaan rakentavan todellisuutta. Seppänen (mt. 82) mukailee Stuart Hallin ajatusta siitä, että kuvalla itsessään ei ole suoraan annettua merkitystä vaan se rakentuu kulttuurin sisällä, jossa kuvaa tarkastellaan ja tämä tarkastelu samaan aikaan myös rakentaa kyseistä kulttuuria. Kulttuurin sisällä myös konteksti, jossa kuvaa tarkastellaan vaikuttaa tapaan tulkita kuvaa. (Seppänen 2005, 78–82.) Esimerkiksi nyt tulkitessani aineistossani esiintyvää kuvitusta, tulkintaan vaikuttaa konteksti, jossa kuvat ovat esitetty ja myös oma tutkijapositioni. Tarkastelenkin kuvia ensisijaisesti tutkijana, mutta samaan aikaan myös lehtien kohderyhmään kuuluvana lukijana.

Seppänen (2005) nostaa esiin Stuart Hallin tavan tutkia representaatiota kolmesta eri ulottuvuudesta. Voimme joko tarkastella sitä, kuinka hyvin kuva heijastaa todellisuutta, jolloin sen voi käsittää refleksiivisesti, tai voimme tarkastella tuotannollisia motiiveja kuvan taustalla, jolloin se on ymmärrettävissä intentionaalisesti. Kolmatta tapaa kutsutaan konstruktivistiseksi, jolloin tutkimuksen kohteeksi muodostuvat ne tavat, joilla kuva pyrkii esittämään todellisuutta. (Mt., 94–95.) Analyysini pohjaa vahvasti viimeisimpänä mainittuun konstruktivistiseen tapaan nähdä kuva. Tarkastelen kuvia osana artikkelien muodostamaa kokonaisuutta ja analysoin millaista kuvaa äitiydestä tämä kokonaisuus rakentaa.

Kuva 1. Anna 8/2019

Kuvaaja Marica Rosengård.

Kuva 2. Me Naiset 30/2019

Kuvaaja Liisa Valonen.

Ensimmäisenä otan tarkasteluun artikkeleihin liitetyt kansikuvat. Weselius tuo esiin Robert A. Sobieszekin (1999) näkemyksen, jonka mukaan henkilökuvien muotokieli perustuu historiallisiin muotokuvamaalauksiin, joissa kuvat ovat kohteensa näköisiä, mutta eivät ilmennä mallin persoonaa. Päämääränä on enemmänkin toteuttaa tiettyjä stereotyyppioita. (Weselius 2014, 52–53.) Aineistoni kuvituksen toisteisuuden voikin ajatella olevan lehden konseptin vahvistamista, lukijasopimuksessa pysymistä, mutta myös stereotyyppijä vahvistavaa. Esimerkiksi kanteen valittujen henkilöiden vaaleaihoisuus ja hoikkuus toistaa tiettyä stereotyyppistä kuvaa länsimaisesta menestyneestä naisesta.

Seppänen (2005) tuo esiin Barthesin käyttämän käsitteen kuvan denotaatiosta, jolla tarkoitetaan kuvan ilmimerkitystä. Tässä tapauksessa ilmeinen merkitys kuvissa onkin ihminen, jonka tunnistamme naiseksi kulttuurin kautta opittujen merkitysten kautta. Molemmilla kuvissa esiintyvissä henkilöillä ruumiinrakenne on siro ja he ovat meikattuja. Nämä samat piirteet voisivat olla yhdistettävissä myös mieheen, mutta edelleen se on harmillisen harvinaista yhteiskunnassamme. Seppänen (mt. 116–117) esittääkin Barthesin näkemyksen kulttuurisesti luettavista merkityksistä kuvassa kuvan konnotaationa. Konnotaatio

ei ole kuitenkaan suoraan irrotettavissa denotaatiosta, sillä voimme tunnistaa kuvassa esiintyvän henkilön naiseksi ja pitää myös tätä kuvan ilmimerkityksenä. (Seppänen 2008, 116–117.) Tapamme tunnistaa sukupuolirooleja voidaan kuitenkin sanoa olevan kulttuurisesti opittuja (ks. Butler 2006). Kuvan konnotaationa voisi tässä tapauksessa pitää esimerkiksi huoliteltua ulkonäköä, joka vihjaa henkilön pitävän huolta itsestään ja näin ollen voidaan mieltää hänellä olevan asiat hyvin järjestyksessä. Postfeministisen näkemyksen mukaan naisen ei olekaan tarpeellista piilottaa naiseuttaan vaan huoliteltu ulkonäkö on enemmänkin valuuttaa, jolla osoitetaan elämönhallintaa (Negra 2009, 48). Kansikuvissa (kuvat 1 ja 2) esiintyvät naiset voikin mieltää elämässä hyvin pärjääviksi. Myös Gill (2007b, 150) korostaa hoikan kontrolloidun figuurin olevan tärkeä elementti, kun halutaan ilmentää menestystä.

Kuvissa (kuvat 1 ja 2) on myös nähtävissä länsimaisen kauneuskäsitteen ihanne, jonka ideaalina on vaaleaihoinen, hoikka nainen. Kuvien kaupallista aspektia ei tule sivuuttaa, vaan kuvissa esiintyvien henkilöiden huolitellun ulkonäön voi ajatella olevan myös myyvää. Molemmissa kansikuvissa (kuvat 1 ja 2) esiintyvät henkilöt hymyilevät, mutta ainoastaan toinen katsoo kameraan. Anna-lehden 8/2019 (kuva 1) kuvitus onkin siinä mielessä kansikuvista poikkeava, että henkilö näkyy toista jalkaterää lukuun ottamatta kokonaisuutena ja katse on suunnattu vasemmalle. Katseen suunnan voi länsimaisen lukutavan mukaisesti ajatella olevan suunnattu menneeseen, johon myös kuvaan liittyvä otsikko ”Salamarakkaus muuttui nopeasti vauva-arjeksi” viittaa. Elämässä on tapahtunut lapsen saamisen myötä muutos, jossa rakkaus on vaihtunut arkeen.

Molemmissa otsikoissa, joissa viitataan kansikuvassa esiintyvään henkilöön (kuvat 1 ja 2) tekstin viire on negatiivisen sävyttämä, kuten puhe suuresta surusta tai arkisuuden tulemisesta rakkauden tilalle, silti henkilön ilme on huoleton ja kepeä. Voikin pohtia miten kuvan ilmaisu muuttuisi, jos henkilö ei hymyilisi. Otsikko tarjoaa katsojalle vihjeen artikkelin sisällöstä. Tekstistä on ymmärrettävissä, että artikkelissa paljastetaan jotain henkilökohtaista kuvassa olevasta henkilöstä ja mennään niin sanotusti pintaa syvemmälle. Weselius (2014) on väitöskirjassaan *Suunniteltu kuva* tutkinut henkilövalokuvien rakentamista aikakauslehdissä. Tutkimuksessaan hän toteaa, että jokainen henkilökuva performanssi osallistuu isompaan mediarituaaliin. Weselius (mt.

330–331) tuokin esiin kuinka henkilöt saattavat kuvissa olla hyvinkin aurinkoisia, jolloin kuvattavat toteuttavat lehden konseptin mukaista näkemystä henkilöstä, kun taas artikkelin kirjoitetussa osiossa pyritään tuomaan esiin enemmän henkilöä itseään. Konseptit ovatkin Weseliuksen (mt. 140–141) mukaan kirjattu useissa lehdissä tyylikirjoihin, jotka määrittelevät lehden identiteetistä ja mallilukijasta lähtien kaiken aina kuvausteknisiin ohjeisiin saakka. Konseptien mukaisen valokuvan tuottamisen voikin ajatella riisuvan kuvattavista henkilökohtaisuuden ja heidät valjastetaan palvelemaan lehden konseptia. Henkilökohtaisuus kuitenkin palautetaan otsikon avulla, joka kaikissa tarkastelemissani artikkeleissa on suora lainaus haastateltavalta. Suunnitellut henkilökuvat eivät myöskään ole suhteessa esittämiensä henkilöiden elämään, jolloin kuvattava on mahdollista tyyпитellä vastaamaan lehden esittämää maailmankuvaa (Weselius 2014, 330). Kuvat ovatkin otettu usein studiossa tai miljöössä, jossain muualla kuin haastateltavan kotona, mikä korostaa niiden etäantymistä henkilökohtaisuudesta. Tietysti tämä voi toimia myös tapana varjella yksityisyyttä, mutta koska en tässä tutkimuksessa pääse käsiksi tuotannollisiin intentioihin, minun on tarkasteltava ainoastaan sitä, mitä kuvista on tulkittavissa.

Kysymys kuitenkin kuuluu, kuinka tunnistamme kuvissa esiintyvät henkilöt äideiksi ja miten kuvan tulkinta muuttuu, kun yhdistämme kuvassa olevaan henkilöön äitiyden käsitteen. Suoraan sanoen, jos näkisin vain kuvan ilman tekstiä, äitiys ei olisi ensimmäinen mitä ajattelisin. Seppänen (2011, 39) viittaakin Barthesiin todetessaan, että kuvateksti ankkuroi kuvan merkitykset paikalleen. Kuvateksti linkittää kuvat artikkelin teemaan, eli tässä tapauksessa äitiyteen. Kuvissa esiintyvät henkilöt ovat ensisijaisesti naisia, mahdollisesti urallaan menestyviä ja vasta toissijaisesti äitejä. Tämä naiseuden nostaminen ensisijaiseksi onkin ristiriidassa tekstissä ilmenneisiin diskursseihin, joissa äitiys on ensisijaista ja kaikki muu sille alisteista. McRobbie (2013, 131) toteaaakin, että äitiys ei tarjoa lepoa ulkonäköpaineista vaan päinvastoin postfeministisessä ajassa yksilön kontrollissa olemista korostetaan huolehtimalla myös ulkoisesta habituksesta.

Kuva 3. Anna 8/2019.
Kuvaaja Marica Rosengård.

Kuva 4. Anna 8/2019.
Kuvaaja Marica Rosengård.

Anna-lehden 8/2019 kuvissa (kuvat 3–5) esiintyvä Emilia Vuorisalmi on puettu jakkupukuun, joka tyypillisesti on urallaan menestyvän ihmisen merkki. Tässä tapauksessa puvut ovat kuitenkin kirkkaan värikkäitä, toisin kuin yleensä niin sanotuissa ”valtapuvuissa”, joilla on pyritty ilmentämään henkilön omaavan jonkinlaisen valta-aseman. Kuvassa 3 esitetty otsikko ”Nyt yritän pitää kiinni rajoistani” yhdessä ingressin kanssa antaa ymmärtää, että jossain vaiheessa kuvattava henkilö on jollain tapaa ylittänyt omat rajansa. Jälleen kerran on herkullista pohtia, miten tällaisella otsakkeella varustettu kuva muuttuisi, jos kuvattava esiintyisikin kädet puuskassa katsoen tiukasti kameraan. Kyseisessä kuvassa kuvattava on laskenut katseensa maahan ja hymyilee, ehkä jopa hieman nauraa. Jälleen kerran kuvallisesti ollaan etäällä, mutta tekstin tasolla lähestytään jotain henkilökohtaisempaa. Kuvattava näyttäytyy iloisena, ottaa kontaktia kameraan ja selkeästi poseeraa kuvaa varten. Kuvat ovat otettu studiossa, jolloin tausta ei tarjoa katsojalle juuri minkäänlaista lisäinformaatiota tilanteesta tai tapahtumasta. Taustan väriin valikoitunut murrettu sävy maailma tukee puvustuksessakin tuotettua keveää ilmettä ja kuvan voi kaikin puolin mieltää hyvin feminiiniseksi. Kuvat näyttäytyvätkin täysin rakennettuina. (Kuvat 3–5.)

Kuva 5. Anna 8/2019. Kuvaaja Marica Rosengård.

Kuvattava on kuvattu jokaiseen kuvaan kokokuvassa tai laajassa puolikuvassa, jolloin tietynlainen etäisyyden tunnelma säilyy. Kuvattava myös katsoo kameraan ainoastaan kuvassa 4, jossa kuvattava myös esitellään infoa sisältävällä kuvatekstillä. Kuvatekstin tarkoituksena lienee esitellä lukijalle kenestä jutussa on kyse, mutta yhdistettynä koulukuvamaiseen esittämisen tapaan se näyttäytyy lähinnä todistuksena, jossa luetellaan henkilön saavutukset ja kerrotaan lukijalle, miksi tämä henkilö on tärkeä. Kuvat itsessään ovat teknisesti taidokkaasti toteutettuja ja yhdistettävissä toisteisuutensa vuoksi *Anna*-lehden konseptiin. Ne onnistuvatkin tuomaan näkyviin jälleen yhden vaaleaihoisen, menestyneen naisen, mutta sen enempää henkilökohtaisuutta kuvista ei ole nähtävissä. Kuvallisuus korostaa mielikuvaa rakennetusta julkisivusta.

Postfeministisen näkemyksen mukaan naisten voimaantuminen korostuu ruumiillisuuden kautta, mutta ”käsikirjoituksen” ulkopuolisten naisellisuuden ilmenemismuotojen suhteen osoitetaan yhä paheksuntaa. Olemalla ”oikealla” tavalla naisellinen toteutetaan tietynlaista menestyksen ihannetta. (Negra 2009, 152.) Kuvissa esiintyvä äiti toistaakin tätä oikeaksi naisellisuudeksi miellettyä käsikirjotusta ja näyttäyty huolitellun ulkomuotonsa myötä menestyneenä ja hallinnassa olevana.

Kuva 6. Me Naiset 30/2019. Kuvaaja Liisa Valonen.

Ilmeikkyyden suhteen Me Naiset -lehden (30/2019) kuvitus näyttäytyy hieman vakavampana kuvattavan katsoessa suoraan kameraan kuvissa 6 ja 7. Katsojana tietäen henkilön olevan taustaltaan tottunut poseeraaja ammattimallina vietettyjen vuosien ansiosta, kuva muistuttaa enemmän mainosmaista kuvitusta kuin henkilökuva, jossa oltaisiin saavutettu vahvempaa läsnäoloa, jonkinlaista dokumentaariseen kuvaukseen yhdistettyä hetken aitoutta. Henkilökohtaisuudesta annetaan kuitenkin jälleen vihje otsikon tasolla.

Naistenlehdille tyypillinen hempeä värikkyyks näkyy myös Mia Ehrnroothin kuvissa (kuvat 6-8) ja tavassa, jolla kuvattava on puettu. Myös tässä tapauksessa kun kyseessä on urallaan menestyvä äiti, on hänellä päällään eräänlainen jakkupuku. Esimerkiksi Me Naiset 2019 vuosikerran numeroissa 22 ja 26, joissa kannessa esiintyi raskaana oleva nainen, oli hänet puettu tai hän oli pukeutunut liehuvaan mekkoon. En voi tietää onko tämä kuvattavan vai stylistin tekemä valinta, mutta liehumekossa esiintyvä nainen, johon viitataan tekstissä myös toimitusjohtajana loisi jälleen hyvin erilaista mielikuvaa kuin jakkupuvussa oleva. Voi myös leikkiä

ajatuksella, että liehumeekossa esiintyvä odottaja on vielä kääriytynyt unelmanomaiseen kuvaan äitiydestä, kun taas äidiksi jo tullut nainen pistää kovat kaulaan ja pitää äitiyden tiukasti kontrollissaan.

Kuva 7. Me Naiset 30/2019. Kuvaaja Liisa Valonen.

Kuvan 7 denotaationa eli ilmimerkityksenä on urbaanissa ympäristössä oleva muodikkaasti puettu nainen. Tämä yhdistelmä on muotikuvastosta tuttu, jolloin äkkiseltään kuvan voisi ajatella olevan mainoskuva, jossa halutaan esitellä mallin yllä olevia vaatteita. Kuvateksti kuitenkin linkittää kuvan artikkeliin ja artikkelissa käsiteltyyn vakavaan aiheeseen eli keskenmenoon ja uuteen raskauteen. Kuvattavan ilme onkin vakava mutta asento suhteellisen rento, kädet taskussa nojaten lantiotaan hieman vasemmalle. Kuvasta voisi siis yhdessä kuvatekstin kanssa vetää johtopäätöksen, että kuvattava on nykyään sinut kokemiensa ristiriistaisten tunteiden kanssa.

Mia pelkäsi, että äitinä pää sumenee. "Lapsi onkin opettanut käyttämään enemmän päätä kuin tunteita."

Kuva 8. Me Naiset 30/2019. Kuvaaja Liisa Valonen.

Me Naiset 8/2019 artikkelin viimeisessä kuvassa (kuva 8) kuvattava nauraa hersyvästi ja kuvatekstinä toimii sitaatti "Mia pelkäsi, että äitinä pää sumenee. Lapsi onkin opettanut käyttämään enemmän päätä kuin tunteita". Mielenkiintoista onkin pohtia, mitä kuvattava todellisuudessa sanoo. Sitaatin voi tulkita olevan vahvistus sille, että kuvassa esiintyvä äiti on edelleen oman elämänsä kontrollissa. Hänellä on äidiksi tulon jälkeen edelleen järkeä, eikä hän ole tunteikkouden vietävissä. Yhdistettynä nauruun, kuvasta voi tulkita myös helpottuneisuutta. Pelot, joita äitiyteen liittyi eivät käyneetkään toteen. Genz (2006, 338) toteaaakin, että postfeministiset naiset toteuttavatkin imagonsa kautta standardoituja naisellisuuksia mutta pyrkivät merkitsemään ne uudelleen. Tässä tapauksessa uudelleen merkitseminen tapahtuu sen kautta, että äitiys ei olekaan pehmentänyt kuvattavan päätä, vaan hän on edelleen itsestään huolta pitävä, järkevä ja hallinnassa oleva toimija.

6.2 Myyttinen äidin kuva

Yhdessäkään esitellyssä kuvassa äitiyden ei voi tulkita olevan kuvien ilmimerkitys vaan äitiys merkityksenä tuodaan kuviin mukaan tekstin kautta. Äitiyteen yhdistettävänä piirteenä kuvattavissa toimii lähinnä heidän oletettu sukupuolensa, joka kulttuurisesti jaettujen merkitysten kautta on tulkittavissa naiseksi. Kuitenkaan minkäänlaista hoivaavuutta, uhrautuvuutta tai muuta tekstissä ilmenneitä diskursseja ei kuvista ole tulkittavissa. Kuvat eivät kuitenkaan irrottaudu täysin äitiyden merkitysten luomisesta vaan niiden voi ajatella liittyvän myyttiseen tapaan nähdä äitiys. Esittelin aiemmin äitimyytin käsitteen, joka tiivistetysti tarkoittaa sitä, että äitiyteen liitetyt odotukset nostetaan niin korkealle, että niitä ei kykene kukaan todellisuudessa saavuttamaan. Kuvien kautta tarkasteltuna äitiyden myyttisyyteen voi yhdistää kuvattavien iän, sekä heidän edustamansa länsimaisen kauneuden ideaalin.

Barthesin (1994) esittämän myyttisyyden käsitteen mukaan, kun jokin asia luonnollistetaan toiston kautta, se muodostaa myyttisen tason, joka ei juurikaan tule kyseenalaistetuksi. Myytti muodostuukin historiallisesti siihen yhdistetyistä merkityksistä (Barthes 1994, 173.) Näin esimerkiksi lehtien palstoilla toistuvat representaatiot tuottavat äitiyteen liittyen tietynlaisia merkityksiä, joiden toistuessaan voi sanoa tukevan myyttistä äidin kuvaa. Tähän myyttiseen kuvaan sisältyy myös naiskehon ideaali, joka länsimaissa on usein vaaleaihoinen ja ruumiinrakenteeltaan hoikka nainen. Barthes (1994, 201) kuvaakin myytin antavan historiallisuudelle luontoperäisen perustan. Äitiyden yhteydessä voi ajatella, että esimerkiksi yhteiskunnan ja kulttuurin taholta äitiyteen liitetty odotus hoivan tarjoamisesta ja äidistä ensisijaisena hoitajana luonnollistuu toiston kautta osaksi naiseutta ja rakentaa näin samalla myyttistä äidin kuvaa.

Koska kuvissa olevista henkilöistä äitiys ei ole suoraan nähtävissä voidaan ajatella, että äitiyden merkitys tulee kuviin mukaan otsikon kautta, jolloin kuvissa oleviin henkilöihin myös yhdistyy äitiyteen liitetyt myyttisen tason merkitykset. Barthesin (1994, 178–179) semiotikkaan perustuen kuvassa oleva nainen tulee otsikon kautta merkityksi äidiksi. Nainen tulee näin osaltaan rakentaneeksi äidin merkkiä. Puheessa ja keskustelussa toistuessaan sana äiti voi tuoda mieleen esimerkiksi oman äidin, tai pullantuoksuisen muorin, mutta naistenlehdissä

äidiksi merkitty on usein suhteellisen nuori, hyvinvoiva nainen. Tämän voi ajatella muuttavan äitiyden merkkiä, jolloin myös myyttinen äiti saa uuden tai jo aiemmin toistuvan sisällön. Olihan Neitsyt Mariakin suhteellisen nuori, jopa ikoninen äidin kuva.

Kun kuvia tarkastellaan äitiyden näkökulmasta, ne palauttavat katsojan jälleen äitiyden merkitysten äärelle. Mitä äiti näyttää? Länsimaiselta, valkoiselta, hoikalta, iloiselta naiselta. Tähän kuvastoon yhdistettynä äitiyden käsitteen sisältämät kulttuuriset ja yhteiskunnalliset määritelmät rajoittuvat näin ollen koskemaan kuvan kaltaista naista. Näin äitiyden käsitteeseen liittyvät ajatukset esimerkiksi hoivaavuudesta yhdistyvät luonnostaan jälleen sukupuolisesti naiseen, jolloin ensisijaisen hoivaajan rooli tulee vahvistuneeksi ja luonnollistetuksi. Se mikä äitiyden kaikkivoipaisuudeksi luetaan myytin tasolla, onkin oletus sen luonnollisuudesta ja luontaisesti biologian kautta peritystä. Barthes (1994) onkin todennut, että myytti ei kiellä asioita vaan sen funktio on päinvastoin puhua niistä. Myytti ei selitä vaan se ainoastaan toteaa. Äitiyteen liittyen ei siis selitetä esimerkiksi yhteiskunnallisia tukirakenteita, jotka suosivat äitiä ensisijaisena hoitajana, vaan sen sijaan todetaan äidin useimmin olevan ensisijainen hoitaja lapselle. Toteamalla myytti pidetään luonnollisena ja lähes itsestään selvänä. Myytti usein toimii myös selventävänä, rajattuna asiana, joka ei kaipaa selityksiä tai perusteluita, jolloin maailma säilyy ristiriidattomana. (Barthes 1994, 201–203.)

Myös naisen ruumiin muuttumaton ideaali on vahvasti läsnä myyttisessä äidin kuvassa. Halonen (2005, 16) viittaa tekstissään *Uhkaava ikä ja naistenlehden kurittava katse* ranskalaisfilosofi Michel Foucaultin kuvaukseen ruumiista anatomisena atlaksena, joka esitetään luokiteltuina pintoina. Tätä pintaa opitaan lukemaan sosiaalistuessa kulttuurin ja yhteiskunnan jäseneksi. Näin myös äitiys opitaan näkemään osana tiettyä ikää, ja naistenlehtien kuvaston voi väittää vahvistavan tietynlaista äitiyden kuvaa. Halonen (mt. 16) viittaa myös kirjallisuustieteilijä ja filosofi Judith Butlerin (1990) sukupuolitetun ruumiin performatiiviseen konstruktion. Butlerin mukaan ruumiillisuus tuotetaan merkityksinä ja koodeina kielellisissä merkityksissä ja sosiaalisissa käytännöissä. Esimerkiksi äitiyden ollessa kyseessä, raskaana olevan naisen on soveliaista lihoa raskauden myötä, mutta ihanteena on palauttaa ruumis mahdollisimman

nopeasti takaisin vastaamaan ennen raskautta vallinnutta tilannetta. Ruumiillinen muutos onkin länsimaisen käsityksen mukaan kauhistuttavaa. (Halonen 2005, 16–18; ks. myös Butler 1990.) Raskauden mukanaan tuomia muutoksia harvoin naistenlehdissä näytetään, saati, että niitä tuotaisiin haastatteluissa juuri ilmi. Kyrölä (2006) viittaakin Kim Chernin *Womansize* (1983) ja Susie Orbackin *Fat is a Feminist Issue* (1978) teoksiin puhuessaan naisten kehojen muuttumattomuudesta. Tämä muuttumattomuus pätee myös raskauteen ja lapsen saamiseen. Naisen ruumiin kyky muovautua raskaana ollessa, sekä tuntee seksuaalista halua uhkaa patriarkaalista järjestystä, jossa aito naisruumiillisuus on pyritty torjumaan. (Kyrölä 2006, 112.) Samaan aikaan kun äitiys luonnollistetaan osaksi naiseutta biologian kautta, se myös irrotetaan siitä. Tämä naisruumiin ideaalinen muuttumattomuus tukee ristiriitaista diskurssia, jossa lapsen saaminen samanaikaisesti muuttaa kaiken, mutta ei kuitenkaan saisi muuttaa mitään.

7 YHTEENVETO

Naistenlehdet toimivat julkisena areenana, jossa vanhemmuutta tarkastellaan henkilökohtaisesta näkökulmasta. Äitiyden kokemusta käsitellään yksilöstä lähtien, jolloin toistuessaan nämä tarinat äitiyden kokemisesta luovat tietynlaista äitiyden mallitarinaa. Siksi naistenlehdet voivat osaltaan tarjota myös hyvää vertaistukea muuttuneessa elämäntilanteessa. Tavoitteeni olikin tarkastella millaisia nämä äitiyden mallitarinat ovat vuoden 2019 Anna ja Me Naiset -lehdissä. Millaisia odotuksia ja toiveita niiden kautta äitiyteen liitetään ja millaisen kuvan äitiydestä ne rakentavat. Lehdessä julkisesti elämästään kertovat äidit ovat lopulta hyvin pieni joukko kaikista äideistä. Suurin osa lukijoista jääkin äitiyspuheen suhteen ainoastaan tarkkailijan asemaan. Osaltaan mielenkiintoista onkin, että julkisesti esitetty yksityiselämä ei välttämättä ole yleisin tapa elää ja toimia äitinä, vaan yleisin tapa jää yksityisen piiriin (ks. Jallinoja 2000). Kuitenkin julkisella näyttämöllä esitetty puhe äitiydestä osoittaa hyvin kulttuurisesti ja yhteiskunnallisesti asetettuja rajoja ja odotuksia.

Kun naiseen yhdistetään sana äiti, se pitää sisällään valtavasti erilaisia diskursiivisia merkityksiä. Lääketieteellinen ja biologinen diskurssi, kulttuuriset odotukset, yhteiskunnalliset odotukset, tietyt rajoitukset ja tietynlainen myyttisen äidin kyvykyys vastuunkantamiseen ja pyyteettömään äidinrakkauteen. Toistuessaan mediapuheessa edellä mainitut diskurssit rakentavat käsitystä äitiydestä yhä uudestaan. Lehtiä voidaan kuitenkin lukea myös niin sanotusti vastakarvaan, jolloin halutaan irrottautua niissä ilmenevistä diskursseista ja todentaa, että ei olla ainakaan samanlaisia kuin julkisuuden valokeilassa paistattelevat henkilöt. (ks. Töyry 2006.) Kuitenkin irrottautuessa esimerkiksi aineistossa viitattuun täydelliseen äitiyteen tullaan jälleen todistaneeksi diskurssiin liitettyjen odotusten olemassaolo.

Diskurssianalyttisestä näkökulmasta katsottuna Valtosen (1998, 99) mukaan mikään diskurssi ei yksinään riitäkään rakentamaan todellisuutta, vaan niiden merkityksellisyys määrittyy suhteessa muihin. Äitiyteen liitettyistä diskursseista olikin aineistossa tunnistettavissa vastinpareja, erityisesti viittauksissa hyvään ja huonoon äitiyteen. Haastatteluissa toistuu usein kertomus siitä, millainen äiti ei

haluta olla, jolloin vastaparina toimii se äitiyden ideaali, jota halutaan toteuttaa ja johon halutaan samaistua.

Aineistossa toistuvina diskursseina voi listata seuraavat:

- Suunnitelmallisuus ja odotukset
- Lapsen tuoma lisäarvo
- Uhrautuvuus
- Äitiyden luonnollisuus
- Huolipuhe

Osa yllä jaotelluista diskursseista risteää vahvasti keskenään. Esimerkiksi suunnitelmallisuuteen kuuluu keskeisenä osana pohdinta siitä, koetaanko oma äitiys riittävän hyvänä, tai nähdäänkö itsellä olevan riittäviä resursseja hyvän äitiyden toteuttamiseen. Näitä resursseja ovat muun muassa oikea ikä, tietty elämäntilanne ja mahdollisuus sekä halu nostaa lapsi etusijalle. Äitiyden sopivuuteen kuuluuakin tietynlainen äitiyden luonnollisuuden ihanne. Toisille äitiys näyttäytyy suunnitelmallisuuden myötä helpompana omaksua, erityisesti jos äitiyteen liitetyt odotukset ovat sellaisia, jotka istuvat jo tämänhetkiseen elämään. Lapsen saaminen näyttäytyikin puheissa usein projektinkaltaisena. Siihen valmistaudutaan ja lasta odottaessa pyritään kehittämään valmiuksia toteuttaa hyvää äitiyttä.

Luonnollisuuteen yhdistetyssä äitiyden diskurssissa palataan vahvasti biologiaan. Biologian kautta nähty äitiys pitää sisällään olettamuksen, että äitiyteen liitetyt ominaisuudet olisivat naisessa olemassa jo luonnostaan. Näin äidin tarjoama hoiva mielletään paremmaksi kuin muiden ja äidin ensisijaisuus hoivaajana korostuu. Luonnollisuudelle vastakkaisena puheena voi pitää äitiyden vertaamista työhön, jolloin se nähdään jonain, mikä on opittavissa ja näin myös tunnustetaan äitiyden mukanaan tuomat vaatimukset. Tätä voi pitää myös feministisenä tavoitteena, jonka kautta kotona tehtävälle työlle halutaan tuoda arvoa. Lapsen saaneiden sanotaankin usein olevan vauvakuplassa, jolloin he ovat sisällä jossain ja ulkopuolella jostain. Usein tällä viitataan juuri työelämästä poissaoloon ja lapsen hoivaamisen vertaaminen työhön toimii tapana tuottaa arvoa vanhemmuudelle.

Vauvakuplaan uppoaminen on osaltaan odotettua ja toivottavaa, jotta lapselle tarjoutuu elinympäristö, jossa hänen tarpeensa ovat ensisijaisia ja kaikkiin tarpeisiin myös vastataan. Kuitenkin samanaikaisesti korostetaan, kuinka äidiksi tullessa olisi hyvä pitää kiinni tehtävistä ja asioista kodin ulkopuolella ja perustaa omaa identiteettiä naisena muuhunkin kuin äitiyteen. Haastatteluissa äitiyteen vedottiinkin jonain rationaalisesti hallittavana, jolloin emotionaalinen puoli jäi vajaaksi. Myös lapsen tuoma lisäarvo korosti järkeä tunteiden yli. Arvoa vanhemmuudelle pyritään tuomaan myös vetoamalla lapsen mukanaan tuomaan lisäarvoon ja siihen kasvuun, jota lapsen saaminen tuottaa. Tämän kasvun hyödyllisyyttä erityisesti työelämässä korostettiin. Lapsi on siis arvokas, kun lapsi jo syntyessään tuottaa yhteiskunnallista hyötyä. Syntyvyyden laskusta keskusteltaessa nousee usein pohdintaan, miten työn ja perheen yhdistäminen toimii ja kuinka valtiolliselta taholta siinä voidaan avustaa perheitä. Harvemmin keskusteluun nostetaan sitä, miten esimerkiksi yhteiskunnassa lapsi nähdään arvokkaana sitä kautta, mitä lapsi tuo äidille sen sijaan että korostettaisiin elämän arvokkuutta itsessään.

Myös huolipuheen voi ajatella palautuvan suunnitelmallisuuteen, jolloin lapsen saamisen suunnittelu näyttäytyy tapana pitää yllä kontrollia asiassa, jota ei täysin voi kontrolloida. Äitiyden jo aiemmin kokeneiden keskuudessa huolipuhe palautuukin jälleen lapsen mukanaan tuomaan lisäarvoon. Tämä lisäarvo näkyy esimerkiksi perspektiivin muutoksena, tunne-elämän rikastumisena ja mahdollisesti myös työelämässä arvostettujen piirteiden, kuten organisointikyvyn korostamisena.

Esimerkiksi Negra (2009, 25) korostaa postfeministisessä kulttuurissa olevan nähtävillä naisten vetäytymisen takaisin kotiin ja kotona olon romantisoimisen olevan tärkeimpiä sosiaalisia käytäntöjä. Aineistoni perusteella kotiin jäämisen ihannointia ei kuitenkaan ollut nähtävillä. Päinvastoin puheissa korostui nopea paluu työelämään. Osin tämä voi johtua Suomessa sotien jälkeen nousseesta perinteestä, jossa naisten työssäkäyntiä kodin ulkopuolella ei ole kyseenalaistettu. McRobbie (2009, 80) viittaa ”uuteen seksuaaliseen sopimukseen”, joka perustuu taloudelliseen ja kulttuuriseen toimintaan sekä kuluttajapohjaiseen kansalaisuuteen, jonka myötä naisten on toimittava

samanaikaisesti työntekijöinä, kuluttajina ja äiteinä. Tämä näkemys tukee ajatusta työssäkäynnin ja äitiyden yhdistämisen toivottavuudesta.

Postfeministiseen individualismiin peilaten kotiäitiys ei siis näytä olevan vaihtoehto. Myöskin tunteellisuuteen ”vajoamista” pyrittiin artikkeleissa välttämään. Suurimmassa osassa artikkeleista vanhemmuuden vastuun jakaminen näkyi vähäisenä tai vaihtoehtoisesti oli nostettu jo otsikkotasolla esiin, eli on jotain erikoista. Aineiston perusteella voi tulkita, että halua jäädä lapsen kanssa kotiin joutuu selittelemään enemmän kuin nopeaa paluuta työelämään. Uraäitinä toimiminen onkin uusliberalististen arvojen mukaista. Postfeminismille ominaisen traditionalististen naisellisuuksien idealisointi tuottaa kuitenkin oletuksen, että naiset ovat yksiselitteisesti vastuussa perhe-elämän olosuhteista (Negra 2009, 152). Vaikka naiset siirtyisivätkin kotoa työelämään, tehden näin tilaa esimerkiksi isälle ja lapselle rakentaa läheisempää suhdetta keskenään, pääasiallinen vastuu perhe-elämän toiminnasta on silti äidillä. Tämä vastuu näkyy esimerkiksi puheen tasolla siinä, kuinka äidit kertovat ”luottavansa” lapsensa myös isän hoitoon. Ilman äidin osoittamaa luottamusta vastuuta lapsenhoidosta tuskin jaettaisiin.

Artikkeleiden kuvituksen suhteen äidit näyttäytyivät menestyneinä jakkupukunaisina, joilla todellakin on nutturat ja paketit järjestyksessä. Kuvissa näkyivät huolitellut naiset, ja tämä kuvitus korostaa ajatusta kontrollissa olemisesta. Näiden esittämisen tapojen tavoitteena voi ajatella olevan lehtien yhtenäisen konseptin säilyttäminen, jolloin ollaan tilanteessa, jossa pidetään yllä hyvin kapeaa naiskuvaa. Diskurssianalyttisestä näkökulmasta artikkeleiden kuvallisuus jäikin melko etäiseksi suhteessa haastatteluissa ilmenneisiin kokemuksiin äitiydestä. Kuvat olivat fasadinomaisia taidokkaasti rakennettuja näyttämöitä, joissa esiintyvien henkilöiden voi ajatella tehneen oikeita valintoja ja saavuttaneen statuksensa uutterasti työtä tekemällä.

8 POHDINTA

Äiti on biologian kautta helposti määriteltävissä, mutta itsessään äitiys ja äitinä olemisen tavat eivät. Äitiyden vaatimukset näyttäytyvät eri ajanjaksoissa erilaisena. Milloin äidin on hyvä keskittyä itseensä, milloin uhrauduttava lapsen tarpeiden edessä. Äitiyttä tarkastellessa korostuu edelleen sen ristiriitaisuus, joka muodostuu eri näkökulmien tavoissa nähdä äitiys. Ristiriitaisuutta korostaa myös ajatus siitä kenen etua halutaan ajatella ja kenen etua pitäisi ajatella. Lääketieteen näkökulmasta useimmiten kasvava lapsi on etusijalla. Kulttuurissa ja mediapuheessa taas korostetaan äidin tarvetta toteuttaa itseään ja asian ilmaistaan palvelevan lopulta myös koko perheen etua.

Äitiyden määrittelyissä voikin ajatella olevan kysymys siitä, että kokeilemme kulttuuristen rajojen joustavuutta (Nousiainen 2004, 57). Esimerkiksi äitien puhuessa haastatteluissa avoimesti siitä, että he eivät halua olla täydellisiä äitejä, luodaan perustaa sille, mikä näyttyy yhteiskunnassamme hyväksyttävänä. Tällaiset lausumat osoittavat minkälaisia odotuksia äitiyteen liittyy ja osaltaan tietoisesti halutaan näitä rajoja venyttää.

Äitiyden tutkimuksessa on vahvasti näkyvä feministisen tutkimuksen vaikutus. Feministisessä tutkimuksessa, erityisesti 70-luvun taitteessa äitiys on nähty tapana alistaa naista. Äitiys ei kuitenkaan ole pelkästään jyrä, joka peittoaa naisen muut identiteetin osa-alueet alleen, vaan parhaimmillaan äitiys tuo naisena olemiseen jotain lisää ja mahdollisuuden kokea erityislaatuisella tasolla kiintymystä toiseen ihmiseen. Äitiyttä ei mielestäni voikaan täysin erottaa biologiasta, mutta jos äitiyteen yhdistettävät piirteet nähdään vain naisruumiin ominaisuutena, palataan takaisin esifeministiseen aikaan. Äitiyden ei tarvitsisi toimia vastakkaisena voimana esimerkiksi isyydelle, vaikka äitiyden kokemisen erityisyys tunnustettaisiinkin. Äitiys ei näyttäydy missään tutkimuksessa tai haastattelussa helppona, eikä se sitä omakohtaisen kokemuksen kautta aina olekaan.

Äitiydelle pyrittiin aineistossa tuomaan arvoa vertaamalla sitä työhön tai vetoamalla lapsen mukanaan tuomaan lisäarvoon. Useissa artikkeleissa myös korostettiin, että lapsi ei vaikuta äidin työkykyyn vaan parhaimmassa

tapauksessa parantaa sitä. Kotiäitiys ei siis näyttäyty itsessään arvokkaana. Postfeministisestä näkökulmasta kotiäitiyttä onkin osin kritisoitu taantumuksellisena. Esimerkiksi Faludi (1994) tuo esiin huomion, että aina kun tasa-arvon suhteen on saavutettu jonkinlainen etappi, otetaan askel taaksepäin (*backlash*). Vanhemmuuden kohdalla tämä tarkoittaa äitien kotiin jäämistä, vaikka esimerkiksi Suomessa on saavutettu mahdollisuus perhevapaiden tasaisempaan jakamiseen. Vaikka postfeminismi korostaakin naiseuden toteuttamista yksilöllisten valintojen kautta, kotiäitiys ei ole aineiston perusteella mahdollinen valinta. Naisen on toteutettava itseään mieluummin jonkin muun kuin äitiyden kautta. Todentaakseen olevansa tasa-arvon puolella, naisen on poistuttava kotoa työelämään, halusi hän sitä tai ei. Kotiin jääminen näyttäyty alistumisena oman sukupuolen performatiiville, vaikka näin ei välttämättä tarvitsisi olla. Gill (2007b) tarjoaakin ratkaisuksi ”postfeminististä herkkyyttä”. Valitessaan äitiyden työmarkkinoiden sijaan, äiti edelleen ilmentää uusliberaalisia ja postfeministisiä arvoja individualismista ja tahdonvapaudesta, vaikka ei suoraan osallistukaan uusliberalistiseen talouteen (ks. Gill 2007b). Tietysti on aina hyvä tiedostaa missä kulttuurisessa ja sosiaalisessa ympäristössä yksilö valintansa tekee. Aineistossa näkyvät naiset voikin mieltää huippuyksilöiksi, jotka kykenevät toimimaan postfeministisen supernaisen ihanteen mukaisesti. Postfeministisestä näkemyksestä kumpuaa ristiriita sen suhteen, onko kotiäitiys yksilön valintana automaattisesti paluuta esifeministiseen aikaan vai tapa toteuttaa yksilöllistä naiseutta. Tämä ristiriita herättää mietteen voiko kotiäiti olla hyvä feministi. Tämä kysymys jääkin vielä pohdittavaksi niin lukijalle kuin minulle itselleni.

Äitiyden ja vanhemmuuden haasteiden korostamista on osaltaan kritisoitu yhteiskunnan taholta, peläten että äitiyden käsitteen kriittinen tarkastelu saa äitiyden näyttäytymään niin negatiivisena, että kukaan ei siihen enää haluaisi ryhtyä. Uskon kuitenkin kriittisen tarkastelemisen olevan tärkeää, enkä usko sen vähentävän ihmisten halua lisääntyä. Haluan myös nostaa esiin sen, että tarkoitus ei ole kritisoida itsessään äitiyttä vaan niitä instansseja, jotka äitiyttä määrittävät. Ehkä äitiyttä ei koettaisi niin hankalana ja ristiriitaisena, jos äitiyden moninaiset tavat tunnistettaisiin ja tuotaisiin niitä rohkeammin esiin erityisesti mediapuheessa, joka tavoittaa suuria yleisöjä. Olisikin virkistävää lukea artikkeli, jossa ei kiirehditä takaisin töihin, vaan korostetaan pehmeitä arvoja ja lapsen

arvokkuutta itsessään, ilman että tätä valintaa tuomitaan feminismiin näkökulmasta taantumukselliseksi.

Tutkimuksen jatkoa ajatellen äitiyden käsitteen voisi laajentaa koskemaan yleisesti vanhemmuutta, jolloin myös puolisoitten näkökulma ja erityisesti isien näkökulma tulisi vahvemmin esiin. Myös tutkimuksen laajentaminen journalistisella kentällä voisi tuottaa hedelmällisiä näkemyksiä erilaisista diskursseista, joita perhe-elämään liitetään. Perhe näyttäytyi tarkastelemisani artikkeleissa hyvin heteronormatiivisena, johon kuuluvat perinteisen normin mukaisesti äiti, isä ja lapset. Muunsukupuolisia, samaa sukupuolta olevia vanhempia tai yksinhuoltajia ei juurikaan esiinny. Perheiden monimuotoisuuden vahvempi esiin tuominen voisikin parhaassa tapauksessa laajentaa näkemystä vanhempana toimimisesta ja tuottaa oikeutusta myös perinteisistä rooleista irrottautumiselle.

9 LÄHTEET

Altman, Rick. 2002. *Elokuva ja genre*. Suomentanut K. Laine ja S. Laine. Tampere: Vastapaino.

Aromaa, Vuokko ja Kari Immonen. 1990. *Naisen elämä – Mistä on pienet tytöt tehty, mistä tyttöjen äidit*. Keuruu: Otava.

Auvinen, Ritva. 1979. ”Ylistämällä alistettu”. Teoksessa *Naisnäkökulmia*, toimittajat Katarina Eskola, Elina Haavio-Mannila ja Riitta Jallinoja, 183–192. Juva:WSOY.

Barret, Michèle. 1985. *Nykyajan alistettu nainen*. Tampere: Vastapaino.

Barthes, Roland. 1994. *Mytologioita*. Suomentanut Panu Minkkinen. Tampere: Tammer-Paino Oy 1994.

Berg, Kristiina. 2008. *Äitiys kulttuurisina odotuksina*. Helsinki: Väestöliitto.

Berger, Peter ja Thomas Luckmann. 1994. *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen: tiedonsosiologinen tutkielma*. Helsinki: Gaudeamus.

Brabon, Benjamin ja Stephanie Gentz. 2009. *Postfeminism: Cultural Texts and Theories*. Edinburgh University Press.

Brooks, Ann. 1997 *Postfeminisms: Feminism, Cultural Theory and Cultural Forms*. Routledge.

Cacciatore, Raisa ja Kristiina Janhunen. 2008. ”Täydelliset äidit–11 myyttiä”. Teoksessa *Äidin kielletyt tunteet*, toimittajat Raisa Cacciatore, Salla Hyvärinen, Kristiina Janhunen, Kari Kaimola, Minna Oulasmaa, Anna Rotkirch, Anja Saloheimo, Katja Raimovaara, Iida Salmi ja Sorella Karme. Helsinki: Väestöliitto.

Chatman, Dayna. 2015. "Pregnancy, Then It's 'Back To Business': Beyoncé, Black Femininity, and the Politics of a Post-Feminist Gender Regime." *Feminist media studies* 15, no. 6 (November 2, 2015): 926–941.

Coppock, Vicki ja Deena Haydon. 1995. *The Illusions Of Post-Feminism: New Women, Old Myths. The Illusions Of Post-Feminism*. London: Routledge.

Faludi, Susan. 1994. *Takaisku: julistamaton sota naisia vastaan* Helsinki: Kääntöpiiri.

Genz, Stéphanie. 2006. "Third Way/ve: The Politics of Postfeminism." *Feminist theory* 7, no. 3: 333–353.

Gill, Rosalind. 2007a. *Gender and the Media* Cambridge: Polity.

Gill, Rosalind. 2007b. "Postfeminist Media Culture: Elements of a Sensibility." *European journal of cultural studies* 10, no. 2: 147–166.

Hager, Tamar. 2011. "Making Sense of an Untold Story: A Personal Deconstruction of the Myth of Motherhood." *Qualitative inquiry* 17 no. 1: 35–44.

Hall, Stuart. 1997. *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices* London: SAGE Publications.

Halonen, Irma Kaarina. 2005. "Uhkaava ikä ja naistenlehden kurittava katse." Teoksessa *Median merkitsemät: ruumis ja sukupuoli kuvassa*, toimittajat Marianna Laiho ja Iiris Ruoho, 15–30. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Jallinoja, Riitta. 2000. "Yliilatautunut yksityiselämä". Teoksessa *2000-luvun elämä. Sosiologisia teorioita vuosikymmenen vaihteesta*, toimittajat Tommi Hoikkala ja J.P. Roos, 172–186. Helsinki: Gaudeamus.

Janhunen, Kristiina ja Minna Oulasmaa, toim. 2008. *Äidin kielletyt tunteet*. Helsinki: Väestöliitto.

Janhunen, Kristiina ja Anja Saloheimo. 2008. "Äitiyden tunnepakkaus." Teoksessa *Äidin kielletyt tunteet*, toimittajat Raisa Cacciatore, Salla Hyvärinen, Kristiina Janhunen, Kari Kaimola, Minna Oulasmaa, Anna Rotkirch, Anja Saloheimo, Katja Raimovaara, Iida Salmi ja Sorella Karne, 28-52. Helsinki: Väestöliitto.

Jokinen, Arja, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen. 2016. *Diskurssianalyysi: teorian, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.

Kaplan, E. Ann. 1992. *Motherhood and representation: The mother in popular culture and melodrama*. London: Routledge.

Katvala, Satu. 2001. "Missä äiti on? Äitejä ja äitiyden uskomuksia sukupolvien saatossa." Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5118-4>

Kavka, Misha. "Feminism, Ethics, and History, or What Is the 'Post' in Postfeminism?" *Tulsa studies in women's literature* 21, no. 1 (April 1, 2002): 29–44.

Laiho, Marianna. 1996. "Äidit muotikuvissa ja kuvien katsojina." Teoksessa *Naisen naamio miehen maski – Katse ja sukupuoli mediakuvassa*, toimittajat Marianna Laiho ja Iiris Ruoho, 61–80. Tampere: Tammer-paino.

Mustonen, Anu. 2001. *Mediapsykologia* Helsinki: WSOY.

McRobbie, Angela. 2009. *The Aftermath of Feminism: Gender, Culture and Social Change*. Los Angeles: SAGE.

McRobbie, Angela. 2013. "Feminism, the Family and the New 'Mediated' Maternalism." *New formations*, no. 80: 119–137.

Negra, Diane. 2009. *What a Girl Wants: Fantasizing the Reclamation of Self in Postfeminism*. London: Routledge.

Niemelä, Pirkko. 1979. "Äidiksi tuleminen ja äitiydestä irtautuminen elämän kriisivaiheina." Teoksessa *Naisnäkökulmia*, toimittajat Katarina Eskola, Elina Haavio-Mannila ja Riitta Jallinoja, 155–182. WSOY: Juva.

Nousiainen, Kirsi. 2004. "Lapsistaan erillään asuvat äidit: äitiysidentiteetin rakentamisen tiloja." Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:952-5478-64-5>

Nätkin, Ritva. 1991. "Siveettömät, itsekkäät emansipeeratut." Teoksessa *Äiti tuu ikkunaan – Äitiys – elämä vai kohtalo?*, toimittaja Sinikka Nopola, 11-26. Juva: WSOY

Railton, Diane ja Paul Watson. 2011. "Situating Music Video: Between Feminism and Popular Culture." *Music Video and the Politics of Representation*. Edinburgh University Press.

Rosalind, Gill. 2007. *Gender and the Media* Cambridge: Polity.

Ruoho, Iiris. 2006. "Julkisuudet, naiset ja journalismi." Teoksessa *Sukupuolishow*, toimittajat Anna Mäkelä, Liina Puustinen ja Iiris Ruoho, 171–192. Helsinki: Gaudeamus.

Ruoho, Iiris ja Sinikka Torkkola. 2010. *Journalismin sukupuoli*. Tampere: Tampereen yliopisto, journalismin tutkimusyksikkö.

Ruoho, Iiris, ja Laura Saarenmaa. 2012. *Edunvalvonnasta elämänpolitiikkaan. Naistenlehdet journalismina ja julkisuutena*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Seppänen, Janne. 2001. *Katseen voima: kohti visuaalista lukutaitoa*. Tampere: Vastapaino.

Seppänen, Janne. 2005. *Visuaalinen kulttuuri: teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle*. Tampere: Vastapaino.

Turunen, Arja. 2014. "Naistenlehdet Suomessa 1880-luvulta 1930-luvulle." *Media & viestintä* 37(2): 38–56. <https://doi.org/10.23983/mv.62866>

Siivonen, Jonita. 2006. "Lohduttava ja piinaava naistenlehti." Teoksessa *Sukupuolishow: johdatus feministiseen mediatutkimukseen*, toimittajat Anna Mäkelä, Liina Puustinen ja Iiris Ruoho, 226–243. Helsinki: Gaudeamus.

Töyry, Maija. 2005. "Varhaiset naistenlehdet ja naisten elämän ristiriidat. Neuvotteluja lukijasopimuksesta." Väitöskirja. Helsingin yliopisto, Viestinnän laitos. <http://hdl.handle.net/10138/10705>

Töyry, Maija. 2006. "Käytösoppaasta naistenlehteen." Teoksessa *Sukupuolishow: johdatus feministiseen mediatutkimukseen*, toimittajat Anna Mäkelä, Liina Puustinen ja Iiris Ruoho, 207–225. Helsinki: Gaudeamus.

Töyry, Maija. 2008. "Naistenlehtien keskinäiset erot ja samankaltaisuudet." *Media & Viestintä*, 31(1): 21–34. <https://doi.org/10.23983/mv.63033>

Vuola, Elina. 1994. "Eevan ja Marian tyttäret. Kristinuskon naiskuva." Teoksessa *Pahan tyttäret: sukupuolitettu pelko, viha ja valta*, toimittajat Sara Heinämaa ja Sari Näre, 209–224. Helsinki: Gaudeamus.

Vuori, Jaana. 2003. "Äitiyden ainekset." Teoksessa *Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä*, toimittajat Hannele Forsberg ja Ritva Nätkin, 39–65. Helsinki: Gaudeamus.

Weselius, Hanna. 2014. "Suunniteltu kuva: henkilövalokuvien rakentaminen aikakauslehdessä." Väitöskirja, Aalto-yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-60-3670-0>

Woolf, Virginia. 1990. *Oma huone*. Suomentanut K. Simonsuuri. 2. p. Helsinki: Kirjayhtymä.

VERKKOLÄHTEET

Aikakausmedia. 2020. Me Naiset -lehden esittely.

<https://www.mediakortit.fi/mediakortit/me-naiset/15/#kmt-profiles>. Luettu 15.04.2020.

Cult Cunth. 2020. <https://www.instagram.com/cvltcvnth/?hl=fi>. Luettu 09.12.2020.

Ilta-Sanomat. 2017. "Sini Ariell järkyttyi vauvakirjoituksen vuoksi saamistaan vihaviesteistä – aikoo ilmoittaa poliisille.", julkaistu 13.12.

<https://www.is.fi/viihde/art-2000005488338.html>. Luettu 20.11.2019.

Kela. 2020. Näin haet äitiysrahaa. <https://www.kela.fi/aitiysraha-nain-haet>. Luettu 12.11.2020.

Media Audit Finland. 2020. KMT 2019 Lukijamäärät ja kokonaistavoittavuudet. <https://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2020/03/Lukijamaarat2019.pdf>. Luettu 15.05.2020

Otavamedia. 2020. Anna-lehden esittely. <https://otavamedia.fi/tutustu-ja-tilaa/anna/>. Luettu 15.04.2020.

SDP. 2017. "Rinteen puhe kesäkokouksessa Kouvolassa." <https://sdp.fi/fi/blog/rinteen-puhe-kesakokouksessa-kouvolassa/>, julkaistu 23.8. Luettu 20.4.2019.

THL. 2020. "Sukupuolten palkkaero." <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila-tyo-ja-toimeentulo/sukupuolten-palkkaero>. Luettu 11.11.2020.

THL. 2020. "Perhevapaiden käyttö ja kustannukset." <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/perheet-ja-vanhemmuus/perhevapaiden-kaytto-ja-kustannukset>. Luettu 15.08.2020.

Tilastokeskus. 2019. "Äidit tilastoissa". http://www.stat.fi/tup/tilastokirjasto/aidit_tilastoissa_2020.html. Luettu 30.09.2020.

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuksen aineistona olevat lehtiartikkelit

Anna 2/2019	"Emme osaisi elää koko ajan kylki kyljessä"
Anna 8/2019	"Nyt yritän pitää kiinni rajoistani"
Anna 9/2019	"Minulla on ihana rauha toisessa ihmisessä"
Anna 10/2019	"Minulla on turnauskestävyyttä"
Me Naiset 22/2019	"Mikä onni ja siunaus"
Me Naiset 26/2019	"Tämä on suurin rakkaus"
Me Naiset 30/2019	"Tämä raskaus ei tunnu todelta"
Me Naiset 49/2019	"Äitiys on ollut kova pala"